

परब

ओनलाईन

वर्ष : ७

स्थापना वर्ष : १९६०

जून : २०१३

अंक : १२

वर्षा अडालजा
प्रमुखा

परामर्शनसमिति
रतिवाल बोरीसागर
मध्यस्थ समितिना सव्य

प्रहुल्ल रावल
प्रकाशनमंत्री

तंत्री
योगेश जोषी

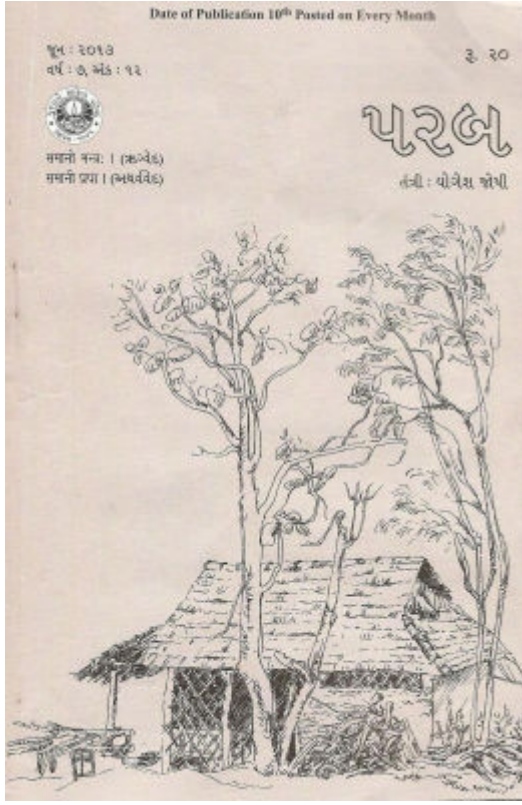
गुजराती साहित्य परिषद

मेघाणी ज्ञानपीठ ०० क. ला. स्वाध्यायमंदिर

गुजराती साहित्य परिषद (प्रकाशन विभाग), गोवर्धनलवन,
गुजराती साहित्य परिषद मार्ग, आश्रम मार्ग, नदीकिनारे, अमदावाद-३८० ००८
होन अने ईकस : २६५८७८४७

Web-site : www.gujaratisahityaparishad.org

www.gujaratisahityaparishad.com

(પરબ ઓનલાઈન)

અ નુ ક મ

પ્રમુખપદેથી : અહો આશ્ચર્યમ્ !, વર્ષા અડાલજા

કવિતા : સત્યાશીમે, નિરંજન ભગત યજ્ઞ વ્હીલચેર કાવ્યશ્રેણી, પ્રવીણ દરજી

સમીક્ષા-ગ્રંથાવલોકન : શોકનું શ્લોકતપ, ચિનુ મોદી

વિશેષ : ગાંધીજીનો માતૃભાષા પ્રેમ, નારાયણ દેસાઈ

અહેવાલ : અસ્મિતાપર્વ-16, અજય પાઠક

પરિષદ-પાથેય : સંકલન : રાજેન્દ્ર પટેલ

સાહિત્યવૃત્ત : સંકલન : રાજેન્દ્ર પટેલ

(પરબ પ્રકાશન)

અ નુ ક મ

પ્રમુખપદેથી :	અહો આશ્ચર્યમ્ !, વર્ષા અડાલજા 6
કવિતા :	સત્યાશીમે, નિરંજન ભગત 9 શબ્દ વહીલચેર કાવ્યશ્રેણી, પ્રવીણ દરજી 9 શબ્દ ચાલશે, વિવેક મનહર ટેલર 12 શબ્દ દિન-ચર્યા, હર્ષદ ચંદ્રારાણા 13 શબ્દ થોભો જરા, પરાજિત ડાભી, તમન્ના આઝમી 15 શબ્દ પથ્થરને પણ થોડી અસર, હરીશ ધોબી 15 શબ્દ વરસું તો ક્યાં વરસું, પ્રફુલ્લ રાવલ 16 શબ્દ નથી... છું, યોસેફ મેકવાન 17 શબ્દ મજા પડે !, યોસેફ મેકવાન 17 શબ્દ બુકાની બંધ..., પ્રશાંત જાદવ 18
વાર્તા :	અદષ્ટિદર્શન-૬, પરંતપ દેસાઈ 19 શબ્દ એ અને ટૅરિટોરિયલ બર્ડ્ઝ....., સુમન શાહ 32
નિબંધ :	અગાસી પરથી આંગણું....., રમણીક સોમેશ્વર 41
વિદેશી સાહિત્ય :	ન લીધેલો માર્ગ, રોબર્ટ ફોસ્ટ, અનુવાદ : પ્રદીપ ખાંડવાળા 43
આસ્વાદ :	કવિ શ્રી હર્ષદ ત્રિવેદીનું પ્રભાવક કાવ્ય 'પુનર્જન્મ', લાભશંકર ઠાકર 46
અભ્યાસ :	તત્ત્વદર્શી અને પારદર્શક સંપાદન (સંપાદનની શાસ્ત્રીયતાના ઉપલક્ષ્યમાં), રતિલાલ બોરીસાગર 50 શબ્દ વર્તમાન શિક્ષણ-પદ્ધતિ શી હોઈ શકે : 'લોકભારતી ગ્રામવિદ્યાપીઠ' : સંજય ચૌધરી 56
સમીક્ષા-ગ્રંથાવલોકન :	શોકનું શ્લોકતપ, ચિનુ મોદી 65
વિશેષ :	ગાંધીજીનો માતૃભાષા પ્રેમ, નારાયણ દેસાઈ 70
આવરણચિત્ર :	પીયૂષ ઠક્કર 73
આસ્વાદનોંધ	
અહેવાલ :	અસ્મિતાપર્વ-16, અજય પાઠક 75
પરિષદ-પાથેય :	સંકલન : રાજેન્દ્ર પટેલ 79
સાહિત્યવૃત્ત :	સંકલન : રાજેન્દ્ર પટેલ 84
પત્રસેતુ :	પ્રદીપ ખાંડવાળા 86, મોહનલાલ પટેલ 88
આવરણ ચિત્ર :	શ્રી કિશોર નરખડીવાલા
આ અંકના લેખકો :	90

મોડી સાંજે હું મુંબઈમાં કેમ્પ્સ કોર્નરથી ટેક્સીમાં જઈ રહી હતી કે કોસવર્ડ બુકસ્ટોર પાસેથી પસાર થતાં હું નવાઈ પામી ગઈ.

બુકસ્ટોરની બહારની ફૂટપાથ પર લાંબી કતાર હતી અને થોડી થોડી વારે હર હર મહાદેવની ગર્જનાઓ ઊઠતી હતી. મને થયું બુકસ્ટોરની જગ્યાએ મંદિર ક્યારથી થઈ ગયું ? પણ જોયું તો ન મંદિર ન ધજા. એ જ પુસ્તકોનો માનીતો સ્ટોર ! તો હર હર મહાદેવની ગગનભેદી ગર્જનાનું રહસ્ય શું હશે ?

મેં તો ટેક્સી છોડી દીધી અને ફૂટપાથ પર આવી, કતારમાં ઊભેલા “ભક્ત” યુવક-યુવતીઓએ પૌરાણિક પાત્રોનાં જાતભાતનાં વેશ સજેલા, કોઈના ખુલ્લા શરીર પર ટેટ્ટુઓની ડિઝાઇન છાપેલી, ટીલાં-ટપકાં કરેલાં, હાથમાંના ડમરુ બજાવે અને ગગનભેદી ગર્જના કરે, હર હર મહાદેવ. તમાશાને તેડાંની શી જરૂર ? ખાસ્સા લોક એકઠાં થઈ ગયેલાં. મેં કાચના શો કેસમાંથી અંદર જોયું (ભીડમાંથી માંડ રસ્તો કર્યો) તો અંદર તો રીતસર કાર્નિવલ ! યુવાનોનાં શરીર પર ભાતભાતનાં શંકર ભગવાનનાં ચિત્રો કલાકારો ચીતરી રહ્યા હતા. (ઓકે, એને ગુજરાતીમાં ચિતરામણ અને અંગ્રેજીમાં બોડી આર્ટ કહેવાય.) નર્તકો નૃત્ય કરી રહ્યા હતા, ડમરુ વાગી રહ્યાં હતાં, અને પ્રખ્યાત બોલિવુડ સિતારાઓની વચ્ચે મોહક સ્મિત કરતી એક વ્યક્તિ બિરાજમાન હતી.

ન સમજાયું ? ચાલો, માંડીને વાત કરું.

અંગ્રેજી પુસ્તકોની પ્રકાશન દુનિયામાં આજકાલ ભારે ઊથલપાથલ થઈ ગઈ છે. અત્યાર સુધી વધુ વંચાતા-વેચાતા લેખકનો તાજ પહેરનારા ચેતન ભગતનો તાજ છીનવાઈ ગયો છે, અને અમીશ ત્રિપાઠીને શિરે સોહી રહ્યો છે. અમીશ ત્રિપાઠી શિવશ્રેણીનાં ત્રણ પુસ્તકોના લેખક – “ધી ઇમોટલ્સ ઓફ મેલુડા”, “ધી સિક્રેટ ઓફ નાગાઝ” અને હમણાં જ પ્રગટ થયેલી “ધી ઓથ ઓફ વાયુપુત્રાઝ.”

અમીશ ચેતન ભગતની જેમ બેંકર છે. એમણે “ઇમોટલ્સ ઓફ મેલુડા” લખી જેની હસ્તપ્રત વીસ વીસ પ્રકાશકોએ પરત કરેલી. અમીશ ભારતના અત્યારે સહુથી વધુ વંચાતા લેખક બની ગયા છે, જેમનાં પુસ્તકોની ૧૭ લાખથી વધુ નકલો વેચાઈ છે – વેચાઈ રહી છે – રૂ. ૪૦ કરોડની રોયલ્ટી મળી છે અને નવી શ્રેણી, જેની થીમ પણ હજી નક્કી નથી તે લખવા માટે એડવાન્સ પેટે તેને ૪ કરોડ રૂપિયા ચૂકવાઈ ગયા છે.

આ સફળતાનું શ્રેય કોને ?

અમીશનો પોતાની ઉપરનો પોતાનો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ. પણ માર્કેટિંગનું અદ્ભુત ભેજું તો અમીશનાં પત્ની પ્રીતિ વ્યાસનું. જેણે અમીશ સાથે કામ કર્યું છે, એજન્ટ, પ્રકાશક, વિટરેયર ફેસ્ટિવલનાં આયોજકો, પ્રચાર અધિકારીઓ, ડિસ્ટ્રિબ્યુટર્સ અને વિકેતાઓ એ તમામ લોકો (એક બેસ્ટ સેલર પાછળ અધધધ લોકો !) કહે છે અમીશનાં પત્ની પ્રીતિ વ્યાસનું કમાલનું માર્કેટિંગ છે.

અનીશે પહેલું પુસ્તક લખ્યું તેની મેન્યુસ્ક્રિપ્ટ વીસ વીસ વાર મોકલવાનું સૂચન પ્રીતિનું. આમ જુઓ તો કઈ રીતે લખવું તેય એનું જ સૂચન. “નવલકથા કઈ રીતે લખવી ?” તેની ગાઇડલાઇન જેવાં પુસ્તકો વાંચી વાંચીને અમીશ ઓફિસે જતાં જતાં કારમાં લખવાની કોશિશ કરતો. પ્રીતિએ એ બધાં પુસ્તકો ફેંકી દીધાં અને કહ્યું, તને મનમાં આવે તે લખ. પબ્લિસિટી હું સંભાળી લઈશ. તદ્દન અજાણ્યા લેખકનું પહેલું પુસ્તક આખરે નાના પ્રકાશકે છાપ્યું. એનાં પહેલાં થોડાં પ્રકરણોની ફ્રી ઝેરોક્ષ કોપી બધા બુકસ્ટોર્સમાં આવતા યુવાનોને વહેંચી. એ વાંચીને વાચકો ખરીદવા આવવા લાગ્યા. બેનર્સ, પોસ્ટર્સ, ઇન્ટરવ્યૂઝ – એક જ અઠવાડિયામાં “ધ મોર્ટલ્સ ઓફ મેલુડા” બેસ્ટ સેલર બની ગઈ.

આજ સુધી અંગ્રેજી પુસ્તકોનું બુક-લોન્ચિંગ એક નાનીસરખી પાર્ટી જેવું હતું જેમાં શબ્દાના, ગુલઝાર કે નસીર થોડું વાંચતાં, લેખક થોડી કોપીઓ પર સહી કરતો અને અંગ્રેજી અખબારો ફોટો છાપતા.

અમીશ-પ્રીતિએ પ્રકાશનજગતમાં ઇતિહાસ રચી દીધો.

એમણે સોશયલ નેટવર્કિંગ સાઇટ પર પુસ્તકના નામની ધૂમ મચાવી દીધી. યુ ટ્યૂબ પર સ્પેશયલ મ્યુઝિક વિડિયો મૂક્યો, ડિસ્ટ્રિબ્યુટર્સની ચાંપતી નજર રાખી વાચકો સુધી પુસ્તક પહોંચે એની તકેદારી રાખી.

શ્રેણીનું બીજું પુસ્તક બહાર પડ્યું ત્યારે અનેક શહેરોમાં જુદી જુદી પ્રચારની રીતિઓ વડે અમીશ પ્રખ્યાત લેખક બની ચૂક્યો હતો.

અને મેં જ્યારે કોસવર્ડની બહાર મહાદેવનાં ગણો જેવા યુવાનો, મહાદેવના ભક્તોને જોયા ત્યારે શ્રેણીનું છેલ્લું પુસ્તક “ધી ઓથ ઓફ વાયુપુત્રાઝ”નું પ્રમોશન હતું અને વાચકોએ રાતના દસ વાગ્યાના પુસ્તક લોકાર્પણના સમારંભમાં સાંજથી જ એવી ભીડ જમાવી કે ભીડને કાબૂમાં રાખવા બાઉન્સર રાખવા પડ્યા હતા.

અને જ્યારે ખબર પડી કે આ પુસ્તકના ફિલ્મીકરણના હક્કો કરણ જોહરે ખરીદ્યા છે કે એક જ અઠવાડિયામાં “ધી ઓથ ઓફ વાયુપુત્રાઝ”ની સાડાત્રણ લાખ કોપી એક જ અઠવાડિયામાં અદશ્ય !

યુ ટ્યૂબ પર વિડિયો, ફેસબુક પર વાચકો માટે જાતભાતની રમતો, જુદા જુદા બુકસ્ટોર્સમાં અલગ અલગ રીતે પ્રમોશન, માર્કેટિંગની તરકીબો અને સાથે સાથે પુસ્તકના વેચાણ પર ચાંપતી નજર. અમીશની નવલકથાઓ પરથી ટ્રેઇલર બનાવી મલ્ટિપ્લેક્સમાં

ફિલ્મ પહેલાં રજૂ થતું.

દુનિયાના પ્રકાશન ઇતિહાસમાં આવું પણ પહેલી જ વાર બન્યું. માર્કેટિંગની કરામતો પણ પહેલી જ વાર. આ સઘળો યશ પ્રીતિને.

અંગ્રેજી પ્રકાશનગૃહો એવા તારણ પર આવ્યાં છે, અમીશ ત્રિપાઠીએ એક નવા જ લેખકને જન્મ આપ્યો છે, (સાથે જ એક નોખા પ્રકારના વાચકનો પણ જન્મ થયો ને !) આ નવો લેખક પોતે જ પોતાનો સીઈઓ છે. વિક્રમ શેઠ અને અમિતાવ ઘોષ જેવા પ્રખ્યાત અને નીવડેલા લોકો પુસ્તક લખીને પ્રકાશકને સોંપી દે. પછી છુટ્ટા.

પેન્શનવન પ્રકાશનગૃહ કહે છે કે જુદા જુદા બુકસ્ટોરે અલગ અલગ રીતે પુસ્તકનો પ્રચાર કરવો જોઈએ કારણ કે દરેક પુસ્તકનો એક વિશેષ “કેયમેન્ટ એરીયા” હોય છે.

એટલે એમ કે કોઈ લેખક અમુક જગ્યાએ વધુ વેંચાય. દા.ત. રવીન્દ્રસિંઘનાં પુસ્તકો કોટા, સૂરત, વડોદરા અને અમદાવાદમાં વધુ વેચાય છે તો ચેતન ભગત અમદાવાદમાં લોકપ્રિય. એનો અર્થ આ અંગ્રેજીમાં લખતા ભારતીય લેખકો ગુજરાતી વાચકોમાં ખાસ્સા જામ્યા છે. દર અઠવાડિયે સાપ્તસીડીની રમતની જેમ ચડઊતર કરતા બેસ્ટ સેલરની યાદીના આ ગણ્યાગાંઠ્યા લેખકો સુપેરે જાણે છે કે તેમના વાચકો “સાહિત્યિક વાચકો” નથી. આ વિધાન એમના પ્રકાશકોનું છે.

તો આપણું પોતાનું તારણ એ કે આ જમાનો માર્કેટિંગનો છે. ટૂથપેસ્ટ અને સાબુની જેમ હવે પુસ્તકોને પણ એક એજન્સીની જરૂર પડે છે. પુસ્તક એક પ્રોડક્ટ છે અને વાચક કનઝ્યુમર છે. ઇસમેં હી નામ ઔર દામ.

પ્રાદેશિક ભાષામાં લખતાં આપણે શું કરીશું ? શું કરી શકીએ ? કે શું ન કરવું ? થાય છે નરસિંહ મહેતાનાં ભજનનું પુસ્તક વેચવાની કરામત પૂછીશું તો શી સલાહ મળશે એનો વિચાર આવ્યા કરે છે.

“જુઓ, મિ. મહેતા નવા નવા લેખક લાગે છે, હેવન્ટ હર્ડ ઓફ હિમ. અમે એક નવો લક્ઝરી સોપ માર્કેટમાં મૂકીએ છીએ. ત્રણ સાબુના પેક સાથે મિ. મહેતાનું પુસ્તક બેટ આપીએ તો ? કેમ લાગે છે ?”

એ બિચારાને શી ખબર કે એનો સાબુ અને એડએજન્સી ખતમ થઈ જશે, વહાણાં વાઈ જશે ત્યારેય મિ. મહેતાનાં ભજન મનમાં ગુંજતાં રહેશે.

સત્યાશીમે | નિરંજન ભગત

વર્ષોનાં મારાં કર્મોને આજે એકસાથે સ્મરી રહું,
ત્યારે સંકલ્પોની ફૂલીફાલી સૃષ્ટિમાં હું સરી રહું.

હે અગ્નિ ! તમે મારા અણુઅણુમાં વસ્યા,
ક્ષણેક્ષણ તમે મારા શ્વાસેશ્વાસે શ્વસ્યા;
એમાં મારા ચૈતન્યસ્વરૂપને હું સાક્ષાત્ કરી રહું.

હે અગ્નિ ! તમે બીજપ્રક્ષેપો કર્યાં કર્યાં,
તે સૌ સંકલ્પો ને કર્મો રૂપે ફળ્યા કર્યાં;
એ નિષ્કામ, નિર્લેપ કર્મોનું ધ્યાન આજે ધરી રહું.

હે અગ્નિ ! મારો દેહ ભસ્મમાં ભળી જાય,
ને મારું ચૈતન્ય ચૈતન્યમાં મળી જાય;
તમારી સહાય પ્રાર્થુ કે હું એવું મૃત્યુ વરી રહું.

૧૮ મે ૨૦૧૩

ઠીલચેર કાવ્યશ્રેણી | પ્રવીણ દરજી

૧

હેરતભર્યું જગત છે આ ઠીલચેરનું
ઠીલ છે અને ચેર પણ !
અન્-અંત સુધી બંને વિસ્તરેલાં છે !
એક ગોળ ફેર છે અને બીજાને ફેરવે છે
એક સ્થિર રહે છે અને અન્યને ચકરડી-ભમરડી કરાવે છે
બંનેની કથાઓ જ કથાઓ છે
વાંધાવચકાઓ - ભાંજગડો - આડખીલીઓ
એમની સાદડી વણતાં જ રહે છે;
રાત્રે એને કોઈક ઉકેલી પણ નાખે !
સવાર થતાં લોકો મોં વકાસી જોયા કરે
‘માળું ખરો ખેલ થયો !’
હા, ખરેખરો ખેલ થાય છે માળું !
ક્યારેય ન અટકેલા આ નાટકની
ખૂબી તો જુઓ -
પાત્રો, દર્શકો, દ્વિગદર્શક ને લેખક બધું એક જ !

અવિશ્રાન્ત યાત્રા !
 ક્યારેક
 વ્હીલ અને ચેર
 ભેગાં થઈ જતાં
 એક ખડકથી બીજા ખડક સુધી
 ઊછળતા જળની જેમ
 રચાઈ રહે છે એક અજાણ્યો રહસ્યમય દેશ !
 આપણે એને વ્હીલચેર કહીએ છીએ !
 ધાતુ-કાષ્ટનું અચેત ખોખું !

૨

એ અચેત ખોખું
 ક્યારેક ફગાઈ રહે છે, ફગમગી રહે છે
 ચેત-સચેત થઈ જાય છે...
 બેસનાર અને ધક્કો મારી રહેનાર બંને
 ધરાને ચોંટી રહેલા બીજની જેમ પ્રયત્ન કરે છે.
 કશાથી છૂટા ન પડી જવાય તેવી ચુસ્તતાથી, તસુએ તસુ
 દરદીનો ડાબો અને જમણો હાથ
 વ્હીલચેરના બે હાથા બનીને
 પ્રકાશ-અંધકારના મધ્યબિન્દુ ઉપર ઝળક્યા કરે છે
 જ્યાં કશું પણ ઘટવાનું છે : સુંદર અથવા ભયપ્રદ
 વિકલ્પે કોઈ સંવેદના જ બચી હોતી નથી.
 હોસ્પિટલના વોર્ડ તરફ, આઈ.સી.યુ. તરફ ધસી રહેલી વ્હીલચેર
 દરદીને હરપળે આશ્વાસિત કરે છે :
 ‘તું મારાથી ક્યારેય અલગ થઈ શકે નહિ. નર્ચિત રહે
 લાવ, તારો હાથ
 આ જિંદગી અટપટી, અળવીતરી છે, ગહન છે
 નર્ચિત રહે - લાવ, તારો હાથ.’
 દરદી આશ્વસ્ત થઈ રહે છે
 સડસડાટ ધસરી રહેલી વ્હીલચેર આઈ.સી.યુ. પાસે અટકે છે -
 સ્વજનો દૂર રહી જાય છે...
 સચેત વ્હીલચેર પણ...
 દરદીની તંદ્રિત આંખોમાં તે સૌ
 એક આકૃતિ રૂપે કશુંક વિસ્તારી રહે છે
 કદાચ પ્રભાવલય

કદાચ સુમેરુજ્યોતિ !
એક વૃંત ઉપર
બે ગુલાબ વળૂંદી રહ્યા છે !

૩

- અને સહસ્રા
ચમત્કાર થઈ રહે છે
નદી એનો વળાંકભર્યો માર્ગ છોડી
સીધી વહેવા માંડે છે
વિશ્લુબ્ધ હવાના પ્રકંપો
આઈ.સી.યુ. ખંડને સુવાસથી ભરી દે છે
સવાર ચેતનધર્મી બની જાય છે
વ્હીલચેર સામે આવીને ઊભી રહે છે
તેના બંને હાથા
સખીની ભોળી ભોળી આંખ બની વિહસી રહે છે
તેની સત્કારમુદા
આંખો સામે ભાવચિત્રોનું દર્પણ ધરી રહે છે.
હું વ્હીલચેરમાં બેસું છું...
કદાચ સ્વજનની ગોદમાં...
બસ, રાતાંચોળ ગુલાબ જ ગુલાબ...
ગુલાબના હિંડોળા, ગુલાબનાં ઘર, ગુલાબનું આખું શહેર...
મારામાં ગરક હું
તંતોતંત બહાર આવી ગયો હતો
સઘળું મારા શ્વાસ અને શબ્દને પ્રત્યુત્તર આપી રહ્યું હતું
સાહી રહ્યું હતું, ચાહી રહ્યું હતું, ચમકી રહ્યું હતું
જોનારની નજરમાં ઝૂલ્યાં કરતાં હતાં ગુલાબ-રાતાંચોળ
વ્હીલચેર રથ બની ગઈ છે
સડસડાટ, સડસડાટ, ફ્લોર પર, લિફ્ટમાં, ફ્લોર પર
અરે, આ છેક નીચે, ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર
અને હું હોસ્પિટલની બહાર...
દિલ્હીનો શિયાળો મારી સાથે હસ્તધૂનન કરી રહ્યો છે
વ્હીલચેર ?

શોકનું શ્લોકતપ | ચિનુ મોદી

પ્રત્યંયાનો કંપ : ધીરેન્દ્ર મહેતા, પ્ર. આવૃત્તિ : ફેબ્રુ. ૨૦૧૧, કિ. રૂ. ૧૨૫/- પૃ. ૧૬૦, ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય]

વાંચ્યા પહેલાં

ધીરેન્દ્ર મહેતા છેક ભૂજમાં ગુજરાતને પાઠ્ય જઈને વસે છે; પણ, ગુજરાતી સાહિત્યના પરગણામાં ના એ પાઠ્યવાસી છે કે સાક્ષરનાગરો જેવા નગરવાસી. આમ તો અધ્યાપક છે એટલે બહુ બહુ તો વર્ગમાં ભણાવાતા સાહિત્ય વિશેની તૈયાર કરેલી 'નોટ્સ'ને વિવેચનમાં ખપાવે. પણ, ધીરેન્દ્ર મૂળગત, હૃદયથી કવિ છે. આમ છતાં ગદ્યનો એને છોશ નથી. ૧૨ જેટલી નવલકથા, ૪ વાર્તાસંગ્રહ, ૩ વિવેચન-સંપાદન અને ૭ કાવ્યસંગ્રહ પ્રકાશિત છે. પણ, એ વિશેષ પોખાયા છે વાર્તા-નવલકથાથી. બે વર્ષ (૨૦૧૦) પહેલા એમની નવલકથાને કેન્દ્રની અકાદમીનું પારિતોષિક મળેલું.

આપણી ભાષામાં ધીરેન્દ્રની વાત વાર્તા-નવલકથાના પરિસંવાદોમાં જેટલી થાય, એટલી કવિતાના પરિસંવાદોમાં ન થાય. એમની દૃઢછાપ નવલકથાકાર તરીકેની એટલી ઊપસી છે કે એમનું કવિપણું વણપૂજાયેલું લગભગ રહી ગયું છે અને એટલે જ સુરેશ જોશી જેવી સ્થિતિના અનુભવ પછી એમણે પ્રત્યંયાને કંપાવી છે; સુરેશભાઈએ પણ કાવ્યસંગ્રહનું નામ 'પ્રત્યંયા' જ રાખેલું.

ધીરેન્દ્ર ગુજરાત કોલેજમાં ભણાવવા આવ્યા ત્યારથી એમનો મને પરિચય; પણ, બહુ ગાઢ પરિચય નહીં. એક વાર હું અને ઈન્દુ પુવાર ભૂજમાં કવિતા સાંભળવા (આમ તો વાંચવા; પણ, ૬૪ કવિઓને સાંભળ્યા પછી અમને એકાદબે કવિતા વાંચવા મળેલી એટલે સાંભળવા) ગયેલા ત્યારે ધીરેન્દ્રએ આકાશવાણી, ભૂજ પર ગઝલ અંગે પ્રશ્નોત્તરી મારી સાથે ગોઠવેલી. હમણાં છેલ્લે વિશ્વકોશમાં એ મળે છે અને હું એનો મોબાઇલ નંબર લઉં છું અને એના મોબાઇલમાં રહેલ કેમેરાની વ્યવસ્થાથી ફોટો ખેંચું છું. એની પાસે હમણાં મેં 'ઇ' મેગેઝીન ગુજરાત ગઝલ ગુલઝારનો છેલ્લો અંક - કચ્છી ગઝલ વિશેષાંક સંપાદિત કરાવ્યો.

વાંચતાં વાંચતાં

નિવેદન કે પ્રસ્તાવના વગર ધીરેન્દ્ર આપણને એની કવિતામાં સીધો પ્રવેશ કરાવે છે, જાણે, ઉમાશંકરભાઈની કવિતાપંક્તિ એણે પચાવી ન હોય ! 'કવિ, કવિતાને બોલવા દો'

આપણે સૌથી પ્રથમ આ કવિએ સિદ્ધ કરેલા દોહરાના સ્વરૂપ વિશે વાત કરીએ.

ઉદૂંમાં દુહાનું કાવ્યસ્વરૂપ છેલ્લાં ઘણાં વર્ષથી મોટા મોટા ગઝલકાર દ્વારા ખેડાયું છે. આદિલથી માંડી નિદા ફાજલી સુધીના ગઝલકારોએ દુહા લખ્યા છે. સરશાહ બુલંદશહેરી તો એના દુહા માટે જ સવિશેષ ખ્યાત હતા. નિદાનો એક દુહો છે :

બચ્યા બોલા દેખ કર, મસ્જિદ આલિશાન
અલ્લા તૂ હૈ એક ઔર ઇતના બડા મકાન ?

બે પંક્તિમાં પૂરું થતું પણ વિશ્વ આખાની વેદનાતી માંડી સમજણ-ડહાપણને સમાવતું કાવ્યસ્વરૂપ દુહો છે. દુહો એ આપણું રાષ્ટ્રીય કાવ્યસ્વરૂપ છે અને એની પ્રચલિતતા એટલી છે કે લોકસાહિત્યનો મોટોમસ ભંડાર દુહાઓથી ભરચક છે.

ધીરેન્દ્રને આ કાવ્યસ્વરૂપ ખૂબ જ સહજ છે – એ ગોચર-અગોચર બેયને આ દ્વારા તાકે છે અને તાગે છે.

સમજણ કાંઈ પડે નહિ, બટકી ગ્યું છે સાચ ?
દેખણહારા દાખવો, ફૂટ્યાં ચશમાં-કાચ ?

તંતોતંત અંત્યાનુપ્રાસ, સરળ વાણી, તળપદી છાંટની શૈલી અને અંદર મુકાયેલું તથ્ય આ દોહરાને કાવ્યત્વ આપે છે. બીજો દુહો છે.

કોણ મને આ ભીંજવે, કોનું છે આ જોર ?
વર્ષા છે કે વાયરો, કોનો આવો તોર ?

અગોચર અગોચર જ રહે છે અને પ્રશ્ન કરાવે છે.
હાઇકુ પણ એ ઉપયોગમાં લે છે; પણ –

વંટોળ ગયે,
આવી ચઢ્યું આંગણે
અરે, આ પીંછું –

જેવું એકાદ હાઇકુ સ્નેહરશ્મિથી નોખો રંગ દાખવે છે

ધીરેન્દ્રનાં ગીત નોખી નોખી સૃષ્ટિઓને શબ્દવગી કરી આપે છે. રાજેન્દ્ર – નિરંજન અને પછી અનિલ – રમેશો ઘૂંટેલા લયનાં ગીતો (જેવાં કે જોઈએ નહિ' ઇત્યાદિને) લેખામાં ન લેતાં, જેમાં ધીરેન્દ્રનો પોતીકો ગીતસંબંધ પ્રગટે છે એવી એક મને ગમેલી એની ગીતરચના છે :

કીડી થઈને ચાલે એ ને પતંગિયું થઈ ઊડે
ભોંય ઉપર એ તરવા લાગે, સમીરમાં જઈ બૂડે.

ગીતનો ઉપાડ જ અચરજભર્યો ને અ-પૂર્વ છે. ગીતના અંતરા પણ ધીરેન્દ્રની પોતાની સર્જત છે.

આંધી થઈને ચડે,
રજકણ પેઠે પડે,

સચરાચરને અડે;

અળગું થઈને રહી જાતું જે વળગે આળ ઝૂડે.

આ આખુંય ગીત એની રૂપરચનાથી માંડી કથયિતવ્ય સુધી નોખું છે અને મઝા એ છે કે આમ આ ગીત હોવા છતાં ધંધાદારી સુગમીયા સંગીતકારો આને અડકીને અભડાવશે પણ નહીં.

એનાં અછાંદસ કાવ્યો એની નિજી સંપદાને જ્યારે વ્યક્ત કહે છે ત્યારે અ-છાંદસયાત્રા એની સફળ થતી લાગે છે. ‘ધુમાડો’ એ કદાચ ધીરેન્દ્રનું અને ગુજરાતી અ-છાંદસ કવિતાનું સાચવવા જેવું ઘરેણું છે. ‘ધુમાડો હોલવી શકાતો નથી’ની વ્યથા ધુમાય છે અને અગ્નિ, અંધકાર ઇત્યાદિ જેવો નહીં, એનું નોખું જ વ્યક્તિત્વ છે અને એટલે અંતે કવિ કહે છે

‘એ ભીંતો ચણી દે છે ભીંતો

તમે એમાં પેસી શકો,

નીકળી ન શકો.’

ધીરેન્દ્ર દીર્ઘકાવ્ય કહેવાય એવી બે-ત્રણ રચના આપે છે : ‘મનસૂબાજીની નગરચર્યા’ વિધ વિધ અક્ષરમેળ-માત્રામેળ છંદોની અજમાયેશ કરી, દીર્ઘકાવ્યના તદ્દૈવપણાને દૂર રાખવા મથે છે. મનને સૂબો કદ્યા પછી સાંગરૂપક બની જતી આ દીર્ઘરચનામાં કેટલીક ઇમેજિસ ખૂબ આકર્ષક છે.

‘પગલાં નહીં તો પડવા ઝાલ.’

‘વાત બની વંટેળ.’

‘વરસે દરિયો મૂશળધાર’

પણ, રમેશ પારેખ તરત યાદ આવે – એ તે કેમ ચાલે ?

મને ‘બીજું ધોળાવીરા’ વિશેષ ગમ્યું છે.

સમયના ઉચ્ચવાસના પરપોટાની ઇમેજ ખૂબ જ ખડતલ છે.

ધીરેન્દ્રનું હૃદયવગું કાવ્યસ્વરૂપ તે ગઝલ છે. ગઝલમાં એની ગતિ સ્વાભાવિક અને સહજ છે.

શબ્દને સ્પર્શું જરા ત્યાં તો બળું છું

એટલે શું આમ કાયમ ઝળહળું છું ?

*

ન કારણ કશું મન છતાં થાય રાજી ?

કરું બંદગી શું, થઈ શું નમાજી ?

*

કેમ ઇચ્છાકુંવરીને નોતરી છે ?

ભોંય કાચા નખ વડે તેં ખોતરી છે.

મત્લઅ (ગઝલનો પહેલો શેર – જેમાં કવિ રદીફ-કાફિયા બેય પંક્તિમાં સાચવે છે) એ ગઝલકારની કસોટી છે. અહીં મેં પસંદ કરેલ ત્રણ મત્લઅમાં ‘ભળું’, ‘હળું’ એ આઝાદ કાફિયા છે અને ‘હું’ એ રદીફ છે. બીજા મત્લઅમાં રાજી / નમાજી એ હમરદીફ – હમકાફિયા પદ્ધતિના છે. તો ત્રીજા શેરમાં ‘નોતરી / ખોતરી’ એ મૂરત કાફિયા છે અને ‘છે’ એ રદીફ છે.

કેટલાક શેર કવિની કાવ્યશક્તિને કારણે ગઝલિયતને સુપેરે સાચવે છે.

સાત અશ્વો, હણહણી ઊઠ્યા અચાનક
કોણ આવ્યું, વેલ કોણે જોતરી છે ?

*

દ્વિશાઓ ગજાવીને ગરજે કદી તો
કદી સાવ ચુપચાપ એ મરમરી લે.

*

રહું આભથી બસ હવે વેંત છેટું
અને એ ઘડીએ ધરા યાદ આવી.

આમાંના એકેય શેર માટે ટિપ્પણ આવશ્યક નથી, કારણ, એ ગઝલના અસલી શેર છે

આ ગઝલકાર ઘણા નવા ગઝલકાર જેમ મુક્તઅ કરતા નથી એટલે મક્તઅની મઝા માટે હવે ધીરેન્દ્ર તખલ્લુસ રાખે – એમ સૂચવીએ

અહીં પરંપરિત છંદોની રચનાઓ પણ છે – આ સંગ્રહ જે કાવ્યના શીર્ષક પરથી નામાભિધાન પામ્યો છે એ પરંપરિત હરિગીત છે. પ્રત્યંચાનો કમ્પ Compact કાવ્ય છે અને હરિગીત કવિને અકારણ પંક્તિઓ લખાવતો નથી, એ એની આ પ્રકારની રચનાની સિદ્ધિ લેખી શકાય.

પણ, ભયાનક વાસ્તવની રચનાઓ પ્રત્યંચાના કમ્પને લીધે નહીં, ધરતીના કમ્પને લીધે આ કચ્છી કવિએ ગુજરાતીમાં લખી છે. ‘ભંગુર શાશ્વતી’ એ ભૂ-કંપ – ભયાનક ભૂ-કંપના કાળા કેરને કારણે કવિએ અનુભવી છે. આજે આ લખું છું એ ૩૧ ઓક્ટોબર ૨૦૧૨માં અમેરિકાના ૧૩ જેટલાં રાજ્યોમાં સેન્ડી વાવાઝોડાએ કાળો કેર વર્તાવ્યો છે.

ભૂ-કંપનો લય અકબંધ. અનુભવ કરાવતું ‘ભૂકંપની પળ-વિપળ’ રચના છે.

આમ અચાનક
અરધા શ્વાસે
ત્વરિત તીવ્ર ગતિએ
હાલકડોલક
ઊંચકનીચક

આડીતેડી

ભરંરં ભમ્મ

ગોટેગોટા ધૂઆધાર અંધ અવાજો -

આ એક જ રચના ધરતીકંપનો ત્વચાગત અનુભવ કરાવવા પર્યાપ્ત છે ભૂકંપ પછીનાં કાવ્યોમાં પણ

..... માણસે

આંસુથી લથબથ અવાજે

કાટમાળ તળેના સ્વજનને કાઢી આપવા

વલોપાત કર્યો

જેવી પંક્તિઓ ધ્રુજાવી દે એવી છે એ જ રીતે કેટલીક ઇમેજિસ રુદ્રને રમ્ય રૂપ આપે છે.

ચાંદતારાનાં

નાનાંમોટાં ગાબડાંથી

ખંડિયરમાં ફેરવાઈ ગયું છે રાત્રિનું આકાશ.

ચોપાસ ગાજતા મૃત્યુની વચ્ચે ધબકતા જીવનની ક્ષણો તેને ધીરેન્દ્રએ ખૂબ કુશળતાથી કંડારી છે

છેલ્લે ધીરેન્દ્રને આબેહૂબ રજૂ કરતી પંક્તિઓ છે :

ઊઠ, ફરી હુંકાર કરીને

થઈ જા ઊભો,

આ લઈ લે મારાં કેલિપર્સ ને કાંખઘોડી

તૂટી પડેલા શ્વાસને જોડી.

વાસ્તવની વેદના-શોક શ્લોકત્વ પામે છે - એ તો નક્કી જ.

વિશ્વ જ્યારે માતૃભાષા દિન ઊજવે છે ત્યારે રાષ્ટ્રપિતાનું સ્મરણ થાય તે સ્વાભાવિક છે. ગાંધીજીએ પોતાની વર્ષોની જાહેર સેવા દરમિયાન માતૃભાષાને કદી વિસારી નહોતી. દક્ષિણ ભારતમાં તેમણે જાહેર પ્રવૃત્તિ ગુજરાતીઓથી જ શરૂ કરી હતી. વકીલ તરીકેના તેમના પહેલા અસીલો ગુજરાતી હતા. ત્યાં સ્થપાયેલા બંને આશ્રમોમાં ઘણા સાથીઓ ગુજરાતી હતા. તેમણે સર્વપ્રથમ લખેલી ચોપડી બે અંગ્રેજી પુસ્તકના અનુવાદ કે સારાનુવાદ હતા. તેમનું પ્રથમ મૌલિક અને પાયાનું પુસ્તક 'હિંદ સ્વરાજ' ગુજરાતીમાં લખાયું. મુંબઈ સરકારે જ્યારે તેના પર પ્રતિબંધ લાદ્યો ત્યારે તેમણે જાતે જ એનું અંગ્રેજી ભાષાંતર કર્યું હતું.

૧૯૧૫માં તેઓ કાયમને માટે સ્વદેશ પાછા ફર્યા ત્યારે ઠેર ઠેર તેમનું સન્માન થતું. એવી એક સભામાં હાજર સભ્યો મોટેભાગે ગુજરાતીઓ હતા. પ્રમુખ તરીકે મુહમદ અલી ઝીણા હતા. પ્રમુખ સહિત અન્ય સર્વ વક્તાઓએ સન્માન-ભાષણો અંગ્રેજીમાં કર્યા હતાં. ગાંધીજીએ પ્રતિભાવ ગુજરાતીમાં આપ્યો હતો.

ગોધરામાં રાજકીય પરિષદ તરીકે ગાંધીજીની વરણી થઈ હતી. નિમંત્રિતોમાં લોકમાન્ય તિલક અને ઝીણા મુખ્ય હતા. ગાંધીજીએ આગ્રહ રાખ્યો કે ગુજરાતની રાજકીય પરિષદ છે તો એની કાર્યવાહી ગુજરાતીમાં ચાલશે. આ એવા કાળની વાત છે કે જ્યારે મોટા નેતાઓ અંગ્રેજીમાં જ ભાષણ કરતા. તિલક મહારાજે કહ્યું કે તેમને ગુજરાતી નહોતી આવડતી. તો ગાંધીજીએ તેમને હિંદીમાં બોલવા વિનંતી કરી. લોકમાન્યે કહ્યું કે હિંદીમાં બોલવું તેમને નહીં ફાવે. ત્યારે ગાંધીજીએ તેમને મરાઠીમાં બોલાવ્યા અને એનું ગુજરાતી ભાષાંતર પોતે કર્યું. ઝીણા પાસે તો ગાંધીજીએ ધરાર ગુજરાતીમાં જ બોલાવ્યું. શ્રીમતી સરોજિની નાયડુ સારી રીતે ઓળખતાં હતાં તેમણે આ વિશે ગાંધીજીને લખ્યું : 'હિંદુ-મુસ્લિમ એકતા કરાવવી જેટલી કઠણ છે એનાથીયે વધુ કઠણ કામ આપે પાર પાડ્યું.

અમદાવાદમાં કવિવર રવીન્દ્રનાથ ઠાકુરના એક વક્તૃત્વનાં વખાણ સાક્ષરોની મંડળી કરતી હતી, પણ એનું ભાષાંતર કરવાનું સાહસ કોઈ કરતું નહોતું. તે વખતે ગાંધીજીએ સાવ સહજ ભાવે આખા ભાષણનું ભાષાંતર કરીને સાક્ષરોને મૂઝવણમાંથી ઉગારી લીધા હતા. એ પ્રસંગ જાણીતો છે.

૧૯૨૦માં ગાંધીજીએ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની સ્થાપના કરી ત્યારે તેમણે તેના બંધારણમાં જ દેશસેવા જેટલું જ માતૃભાષાની સેવાને સ્થાન આપ્યું હતું. આજ સુધી વિદ્યાપીઠમાં ઉત્તીર્ણ થતો દરેક વિદ્યાર્થી માતૃભાષાની સેવાની પ્રતિજ્ઞા લીધા પછી જ પ્રમાણપત્ર મેળવે છે.

માતૃભાષાના પ્રેમને લીધે તેમણે ગુજરાતી ભાષાના અધિકૃત કોશનો આગ્રહ રાખ્યો.

વિદ્યાપીઠ મારફત તેમણે જે સાર્થ જોડણીકોશ બનાવડાવ્યો તે ગુજરાતી ભાષાની જોડણીને અરાજકતામાંથી ઉગારવામાં ઠીક ઠીક મદદરૂપ થઈ શક્યો.

ગાંધીજીનો માતૃભાષા વિશેનો આગ્રહ મુખ્યત્વે ચાર કારણોને લીધે હતો. તેઓ એ જાણતા હતા અને અનુભવ કરતા હતા કે ભાષા સંસ્કૃતિનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. જે પ્રજા માતૃભાષાના શિક્ષણથી વંચિત રહે છે તેનો સંબંધ એની આખી સંસ્કૃતિ સાથે કપાઈ જાય છે. સંસ્કૃત ભાષા મારફત આવેલ વેદ-ઉપનિષદો, ગીતા બ્રહ્મસૂત્ર વગેરેના સંસ્કાર અને અર્ધમાગધી અને પાલી મારફત જૈન અને બૌદ્ધ દર્શનના સંસ્કાર આપણી પ્રજામાં ઉતર્યા છે. આપણા સંતોએ આ તત્ત્વજ્ઞાનને લોકભોગ્ય ભાષામાં સામાન્યજન સુધી પહોંચાડ્યાં. ખુદ ગાંધીજીનો પિંડ પણ સંતોની વાણીથી બંધાયેલો હતો એમ કહી શકાય. તેથી જ જ્યારે તેમણે પહેલી વાર બાઈબલનો અભ્યાસ કર્યો અને તેમાંયે નવા કરારમાં ‘સર્મન ઓન ધ માઉન્ટ’ (ગિરિપ્રવચન)થી તેઓ પ્રભાવિત થયા ત્યારે તેમને તે વાંચીને નાનપણમાં વાંચેલ શામળનો છપ્પો યાદ આવ્યો કે ‘સદ્ગુણ કેડે જે ગુણ કરે તે જગમાં જીત્યો સહી.’

ભારતનાં બાળકો પર માધ્યમ તરીકે અંગ્રેજી ભાષાને થોપેલી જોઈ ગાંધીજીનો પુણ્યપ્રકોપ પ્રગટી ઊઠતો. અંગ્રેજીના તેઓ વિરોધી નહોતા. દક્ષિણ આફ્રિકાથી વતન પાછા ફર્યા ત્યારે તો કદાચ ગુજરાતી કરતાં અંગ્રેજી જ વધુ સારી લખીબોલી જાણતા હશે. પણ એમનો વિરોધ અંગ્રેજીને શિક્ષણનું માધ્યમ બનાવવા સામે હતો. તેમનો આગ્રહ એ હતો કે દુનિયાનું શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન આપણી માતૃભાષામાં ઉપલબ્ધ હોવું જોઈએ અને આપણાં સૌ બાળકોને તે અનાયાસ મળવું જોઈએ.

અંગ્રેજી માધ્યમને લીધે આપણા લાખો-કરોડો વિદ્યાર્થીઓનાં જે વર્ષો બગડે છે તેને અંગે પણ ગાંધીજીને સંતાપ હતો. એટલી ઊર્જા જો બચાવી લેવામાં આવે તો દેશ ઘણી પ્રગતિ કરી શકે એમ તેઓ માનતા.

વળી માતૃભાષા અંગેના આગ્રહનું ગાંધીજીનું ચોથું અને કદાચ સૌથી મોટું કારણ એ હતું કે તેઓ માનતા કે પ્રજાની સેવાનું ઉત્તમ માધ્યમ તો એની માતૃભાષા જ હોઈ શકે.

તેઓ એ બાબત પણ પૂરા વાકેફ હતા કે દુનિયાના દરેક ‘વિકસિત’ દેશમાં શિક્ષણનું માધ્યમ તે તે દેશની માતૃભાષા જ છે. માત્ર કેટલાક ગુલામ રહેલા દેશોએ જ પોતાને ગુલામ રાખનાર દેશોની ભાષાને પોતાને ત્યાં માધ્યમ તરીકે ચાલુ રાખીને ગુલામ માનસ જાળવી રાખ્યું છે. દુનિયાના લગભગ બધા ઉત્તમ સાહિત્યકારોએ પણ પોતાનું ઉત્તમ સર્જન માતૃભાષામાં જ કર્યું છે.

ગાંધીજીએ લખેલાં બધાં મૌલિક પુસ્તકો ગુજરાતીમાં જ હતાં એ આપણે ભૂલવું ન જોઈએ. એમાં એકમાત્ર અપવાદ ‘રચનાત્મક કાર્ય’નો છે, જે એમણે અનુવાદકની સગવડ સાચવવા અંગ્રેજીમાં લખ્યું હતું. બાકી હિંદ સ્વરાજ સત્યના પ્રયોગો, દક્ષિણ

આફ્રિકાના સત્યાગ્રહનો ઇતિહાસ, મંગળપ્રભાત, આરોગ્યની ચાવી વગેરે ગાંધીજીના લખેલા એવા મૌલિક ગ્રંથો છે, જેને લીધે દુનિયાના લોકો ગુજરાતી શીખવા પ્રેરાય છે.

ગાંધીજીએ દક્ષિણ આફ્રિકાથી દેશમાં આવ્યા પછી આશ્રમ માટેના સ્થળ તરીકે અમદાવાદ પસંદ કર્યું એનું એક કારણ એ હતું કે તેઓ માનતા હતા કે તેઓ ઉત્તમ લોકસેવા માતૃભાષામાં જ કરી શકે.

બીજી ભાષાઓમાંથી ઉત્તમ સાહિત્ય ગુજરાતીમાં ઉતારવું એનો તેમના મનમાં ખૂબ આગ્રહ હતો. એમણે તો આ બાબત એટલે સુધી કહેલું કે દરેક બીજી ભાષા સારી રીતે જાણનાર વ્યક્તિએ કમસે કમ એક પુસ્તકને ગુજરાતીમાં ઉતારીને ગુજરાતની સેવા કરવી જોઈએ. દેશ કે પરદેશની અન્ય ભાષાઓ અંગે ગાંધીજીને જરાય છોછ નહોતો. એમની ઇચ્છા બને એટલી વધારે ભાષાનું ઉત્તમ સાહિત્ય ગુજરાત સુધી પહોંચે એ હતી. દક્ષિણ આફ્રિકાના એક ધાર્મિક સંમેલનમાં સાંભળેલાં કેટલાંક અંગ્રેજી ભજનો તેમણે અહીંની આશ્રમ ભજનાવલીમાં લીધેલાં. કાર્ડિનલ ન્યૂમેનનું Lead kindly Light ભજન તેમણે ન્હાનાલાલ અને નરસિંહરાવ દિવેટિયાને ગુજરાતીમાં ઉતારવાની વિનંતી સાથે આપેલું. કાંઈક મુશ્કેલીને કારણે ન્હાનાલાલ તે કરી શક્યા નહોતા. શ્રી દિવેટિયાએ કરેલ અનુવાદ ‘પ્રેમળ જ્યોતિ’ ગાંધીજીની પ્રાર્થનાઓને લીધે પ્રસિદ્ધ થઈ ગયું હતું. એમેય ‘આશ્રમ ભજનાવલી’ દેશની અનેક ભાષાઓનાં ભજનો માટે ઉત્તમ સંગ્રહ છે. ‘આશ્રમ ભજનાવલી’નાં ઘણાં ભજનોનો અનુવાદ ગાંધીજીએ મીરાબહેન સારુ અંગ્રેજીમાં કરેલો એ વાત બહુ જાણીતી નથી. પણ કલેક્ટેડ વર્ક્સ ઓફ મહાત્મા ગાંધીના એક ખંડમાં તે સંગ્રહિત છે.

માતૃભાષા અંગેનો ગાંધીજીનો પ્રેમ એમનાં ભાષણોમાં પ્રગટ થતો. એમના લખાણમાં તો ગાંધીજીનું આખું વ્યક્તિત્વ જોવા મળે છે. તેમનો સત્ય-અહિંસાનો આગ્રહ એમનાં લખાણોનાં લાઘવ, ઝાઝાં વિશેષણો વિનાની એમની અનલંકૃત અકૃત્રિમ શૈલી તથા સામેનાની વાતને સમજુ પોતાની વાતને નમ્રતા છતાં દંઢાથી રજૂ કરનાર એમની શૈલી મારફત વ્યક્ત થતો. એમના નાના-મોટા લેખો કે ગ્રંથો એમના જીવનની સ્ફટિક-શી પારદર્શિતા પ્રગટ કરતા. દરેક શબ્દને જોખી જોખીને વાપરવાની એમની ટેવ એમની સચ્ચાઈ ઉપરાંત એમની ચોકસાઈ, સાદાઈ, સાવધાની ઉપરાંત એમની કરકસરને છતી કરતી. તેથી જ ગાંધીજીનાં લખાણોનો ઉત્તમ અનુવાદ કરનારા એમની વાતોનો સાર લખવામાં સંકોચ અનુભવતા. વિચારોની સ્પષ્ટતા સાથે એની અભિવ્યક્તિની ચોકસાઈ એમનાં વચનોને મહાવાક્યો જેવું સૂત્રાત્મક અર્થગાંભીર્ય બકશતા.

આ સત્યરુપની ભાષા અને શૈલીમાં એમના ચારિત્ર્યનો જે વારસો ઊતર્યો છે તે ગુજરાતી ભાષાને વિશ્વની ભાષાઓમાં આગવું સ્થાન અપાવે અને દરેક નિરભિમાની ગુજરાતીને આદર્શ પૂરો પાડે એમ છે.

પૂ. મોરારિબાપુના સાંનિધ્યમાં તા. ૨૨ એપ્રિલથી ૨૫ એપ્રિલ દરમિયાન પ્રતિ વર્ષની જેમ સાહિત્યસંગોષ્ઠિ, કાવ્યાયન અને શાસ્ત્રીય સંગીત-નૃત્ય મહોત્સવનું મનોરમ આયોજન થયું હતું. તા. ૨૨મીના રોજ આગલી રાત્રિના વરસાદના કારણે સર્જાયેલા ઠંડકભર્યા વાતાવરણમાં ગુરુકુળ ખાતે નવનિર્મિત હોલમાં અસ્મિતાપર્વ-૧૬નો આરંભ થયો હતો. શ્રી હરિશ્ચંદ્ર જોશીએ ધીરગંભીર શૈલીએ સભાસંચાલન સંભાળ્યું હતું. શરૂઆતમાં વર્ષ દરમિયાન દિવંગત થયેલા સાહિત્યકારોને મૌન શ્રદ્ધાંજલિ પાઠવવામાં આવી હતી.

સાહિત્યસંગોષ્ઠિ-૧નો વિષય હતો “કવિકર્મપ્રતિષ્ઠા અને કાવ્યપાઠ.” આ બેઠકમાં ‘હરિકૃષ્ણ પાઠકની કાવ્યસૃષ્ટિ’ વિશે શ્રી વિનોદ જોશીએ વક્તવ્ય આપ્યું હતું. હરિકૃષ્ણ પાઠકના કાવ્યસંગ્રહોનાં શીર્ષકોમાં રહેલ કવિના નમ્ર અભિગમની તેમણે નોંધ લીધી હતી. વિનોદ જોશીએ એમ પણ નોંધ્યું કે સર્જનકાર્ય પરત્વે આ કવિ તદ્દન નિર્ભાન્ત છે. મૂળે ચિત્રકાર અને બુધસભામાં જઈ કવિતા તરફ વળેલા આ કવિની છંદ અને લયની સરસ શ્રુતિ કેળવાઈ છે. તેમની કવિતામાં પ્રગટતા પ્રકૃતિરાગ, સમાજનિરીક્ષા, અધ્યાત્મલક્ષી સૂર, વ્યંગરંગ એમ ચાર બાબતને લક્ષ્ય કરી તેમણે વાત મૂકી હતી. સંચાલકશ્રી હર્ષદ ત્રિવેદીને આ કવિનું વ્યક્તિ પારા જેવું – પકડાય નહિ તેવું જણાયું હતું. ત્યારબાદ શ્રી હરિકૃષ્ણ પાઠકે કાવ્યપાઠ કર્યો હતો. તેમણે એક રચના નરસિંહ મહેતા અંગે વાંચી પછી ઠીબનાં પાણી, ઢળતી રાતે, ભાંગેલું ગામ, એવું અમથું કો’ક સાંભરે, વયમાં આવેલી કન્યાનું ગીત, ઝાંઝર ઝણક્યાં, વાંઝિયો વિકાસ, મૃતાત્માની ઉક્તિ, ફરી પાછો આજે, તું આજ કેં રૂપાળી રૂપાળી લાગ્યા કરે છે, અડવાની વટંક, હજીયે, પીડના દુહા, મનહર મોદી વિશેનું કાવ્ય, સાધુની તાંબડીમાં ઢોકળાનો લોટ, એ જ હવા હજી અહીં વહેતી હશે, જૂના થિયેટરવાળું કાવ્ય, મુકુન્દરાય પારાશર્યને અંજલિ આપતું કાવ્ય, રમેશ પારેખ વિશે, સાંભરી આવું તો, વગેરે કાવ્યો વાંચવામાં આવ્યાં હતાં.

ત્યારબાદ મણિલાલ હ. પટેલની કવિતા વિશે શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલે વક્તવ્ય આપ્યું હતું. મણિલાલની ઉક્તિ ‘માટીથી મોટી કોઈ મા નથી, વૃક્ષથી મોટો કોઈ દેવ નથી, ને યાદ કરી કવિના પ્રકૃતિના લગાવને ચીંધી બતાવ્યો અને કહ્યું કે અંગ્રેજી સાહિત્યમાં પ્રકૃતિપ્રેમી કવિશ્રી વર્ડ્ઝવર્થ, શેલી અને ગુજરાતી સાહિત્યમાં ઉમાશંકર જોશી જેમ છે તે ધારામાં પ્રકૃતિપ્રેમી મણિલાલ છે. તેમણે તેમની કવિતાને સતત જાગરણની કવિતા તરીકે વર્ણવી હતી. કવિની નિસબતનો ઉલ્લેખ કરતાં રાજેન્દ્ર પટેલે કવિના ‘મલકે મને આપ્યું

– મેં મલકને શું આપ્યું’ શબ્દોને યાદ કર્યા હતા. ‘અનેક વૃક્ષો કપાયેલાં જોયેલાં’ તે વિશેની કવિની ઉદ્દાસીનો ઉલ્લેખ કર્યો. પર્યાવરણ, ગ્રામચેતના, અતીતરાગ, કલ્પના-પ્રચુરતા અને વિવિધ કાવ્યસ્વરૂપો એવા પાંચ મુદ્દાઓમાં મણિલાલની કવિતાને તપાસી હતી. તેમણે નોંધ્યું કે રાવજી પટેલ, જ્યંત પાઠક પછી તે યાત્રાપથમાં આવતું બિંદુ મણિલાલની કવિતા છે. સરસ વર્ગીકરણ અને ઊંડાણ સાથે મણિલાલની કવિતા વિશે વાત મૂકવામાં આવી. પછી કવિશ્રી મણિલાલ પટેલે પોતાનો કાવ્યપાઠ કર્યો હતો. તેમણે સોનેટો વાંચ્યાં, કટાવના લયમાં કાવ્ય વાંચ્યું, દીવો બળતો નથી, ફરી વતનમાં, વરસાદમાં, ગીત, પિતાજી, વાટ કાવ્યોમાં ૪ વાટકાવ્યો, પિતાજી વિશેનાં ૨ સોનેટ વાંચ્યાં, ગામ જવાની હઠ છોડી દે વગેરે કાવ્યો વાંચ્યાં. સંચાલકશ્રી હર્ષદ ત્રિવેદીએ કહ્યું કે મણિલાલનું પ્રકૃતિવિષયક જ્ઞાન નક્કર છે. તેમણે મણિલાલની કાવ્યપ્રવૃત્તિના સાતત્યને નોંધપાત્ર ગણાવ્યું.

તા. ૨૨-૦૪-૨૦૧૩ની બપોરની બેઠક ‘સાહિત્યસંગોષ્ઠિ-૨’ – ગ્રંથમધુ – વિષયમાં ત્રણ વક્તાઓ સર્વશ્રી સતીશ વ્યાસ, યજ્ઞેશ દવે, સુમન શાહ – એ અનુક્રમે ‘છબિ ભીતરની’ ‘શનિમેખલા’ અને ‘અંતે આરંભ’ કૃતિઓનો રસાસ્વાદ કરાવ્યો હતો. સતીશ વ્યાસે જાણીતા છબિકાર અશ્વિન મહેતાકૃત ‘છબિ ભીતરની’ પુસ્તકનાં રસસ્થાનોને સરસ રીતે ઉઘાડી આપ્યાં હતાં. સતીશ વ્યાસની રજૂઆતનું પ્રભાવક પાસું એ રહ્યું કે નિબંધનાં શીર્ષકો, તેમાંની સામગ્રી અને લેખકની ગદ્યશૈલીના નિર્દેશો આપતા જઈ અશ્વિન મહેતાનું શબ્દસામર્થ્ય બરાબર પ્રગટ કર્યું. કેવળ સ્મૃતિના આધારે થતી રજૂઆત શ્રોતાઓને મુગ્ધ કરતી હતી. સ્વામી આનંદ, ઉમાશંકર જોશી, ઈન્દિરા ગાંધી, બટુક દિવાનજી, હોમીકાકા, પ્રવાસ અંગેનાં ચિત્રો, માતા વિશેનો વિલક્ષણ નિબંધ વગેરેની વિગતે વાત કરી હતી. પછીના વક્તા શ્રી યજ્ઞેશ દવેએ મધુસૂદન ઢાંકીકૃત ‘શનિમેખલા’ વિશે વાત કરી. તેમણે જણાવ્યું કે ઢાંકીસાહેબ બહુદેશીય વિદ્વાતા ધરાવે છે. યજ્ઞેશ દવેએ ઢાંકીસાહેબની સમગ્ર કારકિર્દી વર્ણવી બતાવી અને અનેકવિધ વિષયોમાં લેખકની ગતિ કેવી છે તેનો પરિચય આપ્યો. વક્તાએ લેખક વિશે પૂરતો પરિચય આપીને પછી ‘શનિમેખલા’માં અદ્ભુત રસ, હાસ્યરસ, વાત્સલ્ય, કરુણ, બીભત્સ, શૃંગાર વગેરે રસનાં દૃષ્ટાંતો આપીને ગ્રંથપરિચય આપ્યો. બંગાળી, મરાઠી, કાઠિયાવાડી ભાષાઓનાં દૃષ્ટાંતો આપ્યાં. સંચાલક શ્રી નિસર્ગ આહીરે ઢાંકીસાહેબ એક ઋષિ છે તેમ કહ્યું. શ્રી સુમન શાહે રસિક શાહકૃત ‘અંતે આરંભ’ પુસ્તકનો વિગતે પરિચય કરાવ્યો. ૭૬ લેખો બે ભાગમાં પ્રકાશિત થયા છે. સુમન શાહે જણાવ્યું કે નિષ્ઠાથી લખાયેલ કોઈ પણ ગ્રંથ મધપૂડો હોય છે. લેખક મધમાખી છે. તેમણે કહ્યું કે રસિકભાઈ વિદ્યાપુરુષ છે. તત્ત્વજ્ઞાન, ગણિત, કેળવણી, સાહિત્ય વગેરે તેમના રસના / અભ્યાસના વિષયો છે. તેમનામાં રસવૃત્તિ છે. તેમનામાં રહેલ રસજ્ઞતા, જિજ્ઞાસા અને ભાવકતાનું સુંદર સમ્મિલન આ ગ્રંથમાંથી પ્રગટે છે. ગ્રંથમાં પ્રત્યક્ષ વિવેચનો છે. નોશીયા (સાર્ત) વિશે સમીક્ષા છે. લેખકે નવલકથાને બંને બાજુથી તપાસી છે. આ લખાણો ઊંડા અધ્યયનનાં ફળ છે. તેમની બે સમીક્ષાઓનો ખાસ ઉલ્લેખ કર્યો. ૧. નીતિનાશને માર્ગે (ગાંધીજી), ૨. સ્ત્રીપુરુષમર્યાદા (મશરૂવાળા). સુમનભાઈએ આ સમીક્ષાઓને અધ્યયનવૃત્તિના ઉત્તમ નમૂનારૂપ

ગણાવી. રસિકભાઈએ પશ્ચિમની આધુનિક દાર્શનિક ભૂમિકા સાથે ગુજરાતી સાહિત્યવિચારને જોડવાનું કામ કર્યું. આ બેઠકનું સંચાલન શ્રી નિસર્ગ આહીરે કર્યું.

તા. ૨૩-૦૪-૨૦૧૩ના રોજ સવારે ૯.૦૦ કલાકે ‘સાહિત્યસંગોષ્ઠિ-૩’નો આરંભ થયો હતો. ‘શિક્ષણ અને સાહિત્ય’ એ વિષય પર ત્રણ વક્તા સર્વશ્રી ચંદ્રકાંત ભોગાવતા, ભદ્રાયુ વચ્છરાજાની અને ભરત જોશીએ અનુક્રમે ‘શિક્ષણનું સાહિત્ય’, ‘શિક્ષણ દ્વારા સાહિત્ય’ અને ‘સાહિત્ય દ્વારા શિક્ષણ’ જેવા મુદ્દાઓ પર ચર્ચા-વિચારણા પ્રસ્તુત કરી હતી. આ બેઠકનું સંચાલન શ્રી રૂપલબહેન માંકડ દ્વારા થયું હતું. આ જ દિવસની બપોરની બેઠકનું – સંગોષ્ઠિ-૪નું સંચાલન શ્રી બળવંત જાનીએ સંભાળ્યું હતું. ‘મારી કલાયાત્રા’ વિષય પર સર્વશ્રી ચીમનલાલ નાયક, દિવાળીબહેન ભીલ તથા ભીખુદાન ગઢવીએ ગાનનિદર્શનો / અભિનયનિદર્શનો દ્વારા પોતાની કેફિયત એવમ્ કલા પ્રસ્તુત કરી હતી.

તા. ૨૪-૦૪-૨૦૧૩ સવારે ૯.૦૦ વાગે સાહિત્યગોષ્ઠિ-૫નો આરંભ થયો હતો. આ બેઠકનું સંચાલન શ્રી વિનોદ જોશીએ કર્યું હતું. ‘હું અને મારી કૃતિ’ વિષય નિમિત્તે સર્વશ્રી બિંદુ ભટ્ટ, ગીતા નાયક અને વર્ષા અડાલજાએ અનુક્રમે પોતાની કૃતિઓ ‘અખેપાતર’, ‘ઇલેક્ટ્રિક ટ્રેઇન’ અને ‘અણસાર’ વિશે આકર્ષક, સંવેદનસિક્ત ભાષામાં કેફિયત રજૂ કરી હતી. ત્રણે લેખિકાઓએ પોતાના વિશે ઠીક ઠીક વાત કરી હતી અને તે સાથે પ્રસ્તુત કૃતિને વણી લીધી હતી. સમગ્ર બેઠક બહુ જ રસપ્રદ અને યાદગાર બની રહી હતી. બપોરની બેઠક ૪.૦૦ વાગે આરંભાઈ હતી. ‘કાવ્યાયન’ની આ બેઠકમાં કવયિત્રી શ્રી એષા દાદાવાલાના સંચાલનમાં સર્વશ્રી કમલ વોરા, જગદીશ દવે, પ્રીતમ લખલાણી, જયેશ ભટ્ટ, લક્ષ્મી ડોબરિયા, રમણીક અગ્રાવત તથા એષા દાદાવાલાએ કાવ્યપઠન કર્યાં હતાં. વૈવિધ્યની દૃષ્ટિએ આ બેઠક નોંધપાત્ર હતી. ગીત, ગઝલ, છાંદસ, અછાંદસ, પરંપરિત લય એમ બધા પ્રકારની કૃતિઓ રજૂ થઈ હતી. કેવળ ગઝલની પ્રસ્તુતિથી ટેવાયેલ શ્રોતાગણ આ વૈવિધ્ય સાથે ઘનિષ્ઠ તાદાત્મ્ય સાધી શક્યું ન હતું. આમ છતાં જગદીશ દવે (લંડન) અને પ્રીતમ લખલાણી (અમેરિકા)ની ઉપસ્થિતિની જરૂર નોંધ લેવી ઘટે.

તા. ૨૫-૦૪-૨૦૧૩ના રોજ ચિત્રકૂટધામ, તલગાજરડા મુકામે શ્રી હનુમાનજી મહારાજની વિશાળ મૂર્તિ સમક્ષ કીર્તન, ભક્તિવંદના અને એવોર્ડ અર્પણવિધિ તથા પૂ. બાપુનું પ્રાસંગિક પ્રવચન થયાં હતાં. કલાકારો, સાહિત્યકારો તથા ભક્ત / ભાવિકજનોનો વિશાળ માનવસમૂહ ઉપસ્થિત હતો. સવારે ૯.૦૦થી ૯.૦૦ સુંદરકાંડના સંગીતમય પાઠ / ગાન પછી ઠેવીપૂજક, વાલ્મીકિ, વિચરતી જાતિ તથા દલિત સમાજમાંથી આવેલી કુલ પાંચ દીકરીઓ દ્વારા હનુમાનજી મહારાજ સમક્ષ આરતી કરવામાં આવી. ત્યારબાદ કુ. જાહનવી હરિયાણી દ્વારા નૃત્યાંજલિ રજૂ કરવામાં આવી. પછી દેશની વરિષ્ઠ નૃત્યાંગના સુશ્રી ઉમા શર્મા દ્વારા નૃત્યાંજલિ પ્રસ્તુત કરવામાં આવી. તેમણે આ તકે

કચ્છકની પરંપરાગત નૃત્યશૈલીની વિશેષતાઓનાં નિદર્શનો આપ્યાં. આ નિદર્શનો રામાયણના પ્રસંગ આધારિત હતાં. ત્યારબાદ શ્રી પ્રાણલાલ પટેલને છબિકલાની આજીવન સેવાના ઉપલક્ષ્યમાં કૈલાસ લલિતકલા એવોર્ડ અર્પણ કરવામાં આવ્યો. ભારતીય શાસ્ત્રીય સંગીતની આજીવન સેવાના ઉપલક્ષ્યમાં સર્વશ્રી પંડિત એલ. સુબ્રહ્મણ્યમ્ (વાયોલીન), ઉસ્તાદ રશીદખાં (કલકત્તા) (કંઠ્યસંગીત), સુશ્રી ઉમા શર્મા (નૃત્ય-કચ્છક) અને વિદ્વાન વાયલપુરમ્ કે. શિવરામન્ (તબલા / પખાવજ / મૃદંગ)ને હનુમંત એવોર્ડ અર્પણ કરવામાં આવ્યા. અભિનયક્ષેત્રે આજીવન સેવાના ઉપલક્ષ્યમાં સુશ્રી દામિની મહેતા (ગુજરાતી લોકનાટ્ય-ભવાઈ), સુશ્રી વનલતા મહેતા (ગુજરાતી રંગભૂમિ), શ્રી કંવલજિતસિંગ (ભારતીય ટેલિવિઝન શ્રેણી), શ્રી પ્રાણ (પ્રાણકિશન શ્રીકંદ)ને નટરાજ એવોર્ડ અર્પણ કરવામાં આવ્યા. શ્રી પ્રાણને મુંબઈ ખાતે પૂ. બાપુ દ્વારા થોડા દિવસ પૂર્વે એવોર્ડ અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો. ભારતીય ફિલ્મ માટે આ એવોર્ડ પ્રાણને અપાયો હતો. એવોર્ડ અર્પણવિધિ પછી પૂ. બાપુનું પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન થયું હતું. વ્યાસપીઠ પરથી બેસીને બોલવાની અપેક્ષા આવા પ્રસંગોએ ઊભા રહીને બોલવામાં મોકળાશ અને તે થકીનો આનંદ પ્રગટ કરી પૂ. બાપુએ તેમની લાક્ષણિકતાઓ પ્રગટ કરવાની સાથે શિવ આરાધનામાં સુર, શબ્દ, તાલ, લય, નર્તન વગેરે પાંચેય વિદ્યાઓ કારગત નીવડે છે તેમ જણાવ્યું. ૨૧મી સદીમાં હનુમાનજી મહારાજ યુદ્ધરૂપ નહીં પણ બુદ્ધરૂપ બની રહે અને વિશ્વશાંતિ સર્જાય તેવી ભાવના વ્યક્ત કરી હતી.

તા. ૨૨, ૨૩ અને ૨૪ના દિવસોએ રાત્રિ કાર્યક્રમોમાં નૃત્યનાટિકા, શાસ્ત્રીય કંઠ્યસંગીત, શાસ્ત્રીય વાદ્યસંગીતના કાર્યક્રમો યોજાયા હતા. આમ અસ્મિતાપર્વ-૧૬થી આખી પ્રવૃત્તિ દોઢ દાયકો પૂર્ણ કરી આગળ પ્રસ્થાન કરી ચૂકી છે.

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના આગામી પ્રમુખની ચૂંટણી

(વર્ષ ૨૦૧૪-૨૦૧૫ માટે)

પ્રમુખપદ માટેની દરખાસ્ત મોકલવાની છેલ્લી તારીખ : ૧૫-૭-૨૦૧૩

મતપત્રમાં નામ મૂકવાની ઉમેદવારોની સંમતિ મંગાવવાની તારીખ :
૨૩-૭-૨૦૧૩

મતપત્રમાં નામ મૂકવાની ઉમેદવારે સંમતિ આપવાની છેલ્લી તારીખ :
૩૦-૭-૨૦૧૩

ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની તારીખ : ૦૮-૮-૨૦૧૩

કાર્યાલયમાંથી મતપત્રો રવાના કરવાની તારીખ : ૧૭-૮-૨૦૧૩

મતપત્રો પરિષદ કાર્યાલયે પરત પહોંચાડવાની છેલ્લી તારીખ : ૧૪-૯-૨૦૧૩

મતગણતરી અને પરિણામની જાહેરાતની તારીખ : ૧૮-૯-૨૦૧૩

પ્રમુખપદ માટે પરિષદના બંધારણના ચૂંટણી અંગેના નિયમો વિભાગ-૯ : કલમ-
૫૩થી ૫૮ અન્વયે ચૂંટણી જાહેર કરવામાં આવે છે.

વિભાગ : ૯

કલમ ૫૩ સંમેલનના પ્રમુખપદ માટે પરિષદના દસ આજીવન સભ્યો સંયુક્ત રીતે પોતાની પસંદગીનું એક નામ સૂચવી શકશે.

કલમ ૫૪ સંમેલન ભરવાના ઓછામાં ઓછા પાંચ માસ અગાઉ ચૂંટણી અધિકારી પરિષદ કાર્યાલય દ્વારા પરિષદના તમામ પ્રકારના સભ્યોને પરિપત્ર મોકલીને અથવા 'પરબ'માં એ પરિપત્ર છાપીને પ્રમુખનું નામ સૂચવવાનું જણાવશે.

કલમ ૫૫ આ પદ્ધતિએ સૂચવાયેલાં નામોવાળી વ્યક્તિઓને, પ્રમુખની ચૂંટણી માટેના મતપત્રકમાં તેમનું નામ સામેલ રાખવા બાબતની સંમતિ અંગે ચૂંટણી અધિકારી પુછાવશે અને જેમની સંમતિ આવી હશે તેમનું જ નામ મતપત્રકમાં સામેલ રખાશે.

કલમ ૫૬ સંમેલનની તારીખના ઓછામાં ઓછા ત્રણ માસ પહેલાં પ્રમુખની ચૂંટણી થઈ જાય એ રીતે ચૂંટણી સમિતિ આખો કાર્યક્રમ ગોઠવશે.

કલમ ૫૭ કલમ ૫૪, ૫૫, ૫૬ પ્રમાણે પ્રમુખપદ માટે મળેલાં નામોને વર્ણાનુક્રમે ગોઠવીને ચૂંટણી અધિકારી મતપત્રક તૈયાર કરશે અને સતત ત્રણ વર્ષ સુધી ચાલુ રહેલા વાર્ષિક સામાન્ય સભ્ય, જે-તે વર્ષના માર્ચ સુધીમાં નોંધાયેલા આજીવન સભ્ય, આજીવન સંસ્થા સભ્ય, દાતા સભ્ય તથા સંવર્ધક સભ્યને ટપાલથી અથવા કુરિયરથી મતપત્રક

મોકલી અપાશે.

કલમ ૫૮ પ્રમુખની ચૂંટણીમાં મત આપવા સંબંધમાં કઈ પદ્ધતિને અનુસરવું તેનો નિર્ણય મધ્યસ્થ સમિતિ કરશે.

નોંધ : ચોકડી પદ્ધતિથી મતદાન પત્રકમાં મત આપવાનો રહેશે. પસંદગીના ઉમેદવારના નામની સામે ચોકડી કરવાની રહેશે.

જાન્યુઆરી-૨૦૧૪થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૭ માટે અમલમાં આવનાર ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદની મધ્યસ્થ સમિતિ અને કાર્યવાહક સમિતિની ચૂંટણીનો કાર્યક્રમ

મધ્યસ્થ સમિતિ

મધ્યસ્થ સમિતિ માટે ઉમેદવારી પત્ર મેળવવાનો પ્રારંભ : ૨૦-૬-૨૦૧૩
મધ્યસ્થ સમિતિ માટે ઉમેદવારી પત્ર ભરવાની છેલ્લી તારીખ : ૨૦-૭-૨૦૧૩
ઉમેદવારી પત્ર પાછું ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ : ૨૭-૭-૨૦૧૩
કાર્યાલયમાંથી મતપત્ર રવાના કરવાની તારીખ : ૧૭-૮-૨૦૧૩
મતપત્ર પરિષદ કાર્યાલયે પરત પહોંચાડવાની છેલ્લી તારીખ : ૧૭-૯-૨૦૧૩
મતગણતરી અને પરિણામની તારીખ : ૨૧-૯-૨૦૧૩

કાર્યવાહક સમિતિ

કાર્યવાહક સમિતિ માટે ઉમેદવારીપત્ર મેળવવાનો પ્રારંભ : ૩૦-૯-૨૦૧૩
કાર્યવાહક સમિતિ માટે ઉમેદવારીપત્ર ભરવાની છેલ્લી તારીખ : ૧૪-૧૦-૨૦૧૩
ઉમેદવારીપત્ર પાછું ખેંચવાની છેલ્લી તારીખ : ૨૧-૧૦-૨૦૧૩
કાર્યાલયમાંથી મતપત્ર રવાના કરવાની તારીખ : ૨૬-૧૦-૨૦૧૩
મતપત્ર પરિષદ કાર્યાલયે પરત પહોંચાડવાની છેલ્લી તારીખ : ૧૧-૧૧-૨૦૧૩
મતગણતરી અને પરિણામ જાહેરાતની તારીખ : ૧૫-૧૧-૨૦૧૩

વિભાગ-૩ પરિષદની મધ્યસ્થ સમિતિ

કલમ ૫ (અ) પરિષદની નીતિવિષયક બાબતો અંગેનો નિર્ણય નીચે પ્રમાણે બનેલી મધ્યસ્થ સમિતિ કરશે.

(ક) પરિષદના વર્તમાન પ્રમુખ

૧. જેને સંમેલનના પ્રમુખ સાહિત્ય પરિષદના પણ પ્રમુખ ગણાશે.

૨. કોઈ પણ કાર્યવાહીમાં પ્રમુખશ્રીનાં નિર્ણય કે અર્થઘટન (રૂલિંગ) છેવટનાં ગણાશે.

૩. પ્રમુખની મુદત બે વર્ષની રહેશે. (સંમેલનથી અનુગામી સંમેલન સુધી)

(ખ) પરિષદે નિયુક્ત કરેલા સાતથી વધારે નહિ એટલા સન્માન્ય સભ્યો.

(નોંધ : આ સન્માન્ય સભ્યો નિયુક્ત કરવા માટે મધ્યસ્થ સમિતિ દ્વારા સૂચવેલાં નામોમાંથી વરણી કરવાનું કામ પરિષદના વર્તમાન પ્રમુખ, એક ભૂતપૂર્વ પ્રમુખ અને

વરાયેલા પ્રમુખની સમિતિ કરશે.)

(ગ) સતત ત્રણ વર્ષ સુધી ચાલુ રહેલા પરિષદના સામાન્ય સભ્યો તેમજ ચૂંટણીના વર્ષના માર્ચ માસના અંત સુધીમાં નોંધાયેલા આજીવન સભ્યોએ ચૂંટેલા ચાલીસ સભ્યો.

(ઘ) ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના તંત્રવાહકોમાં વધુ ને વધુ સર્જકો સામેલ થાય તે દષ્ટિએ મધ્યસ્થ સમિતિના ચૂંટાયેલા ૪૦ સભ્યો ઉપરાંત બીજા ૧૦ સભ્યોની નિયુક્તિ નિવૃત્ત થતી કાર્યવાહક સમિતિ કરશે. આ માટે મહામંત્રી નિવૃત્ત થતી મધ્યસ્થ સમિતિના સભ્યો પાસે છેલ્લી ચૂંટણીમાં ઊભા રહ્યા ન હોય તેવા અને સર્જન તથા સ્વાધ્યાય ક્ષેત્રે નોંધપાત્ર કામગીરી ધરાવતા હોય તેવા સાહિત્યકારોનાં નામ મગાવશે. મળેલાં નામોમાંથી કાર્યવાહક સમિતિ દસ સભ્યોની વરણી કરશે. આ ૧૦ સભ્યો મધ્યસ્થ સમિતિના નિમંત્રિત સભ્યો ગણાશે.

(ચ) દાતાઓએ પોતાનામાંથી ચૂંટેલા ચાર સભ્યો.

(છ) સંવર્ધકોએ પોતાનામાંથી ચૂંટેલા ચાર સભ્યો.

(જ) સભ્ય સંસ્થાઓએ પોતાનામાંથી ચૂંટેલા સાત સભ્યો (જે પરિષદના આજીવન સભ્ય હોય)

(નોંધ : ઉપર્યુક્ત સભ્ય સંસ્થાઓએ ચૂંટવાના મધ્યસ્થ સમિતિના સાત પ્રતિનિધિઓની જગ્યાઓ ઉપર એ જ સભ્ય સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓ ઊભા રહી શકશે, જે સભ્યસંસ્થાઓના પંદર સભ્યો પરિષદના પણ આજીવન સભ્ય હોય. આવા સભ્યોનાં નામોની અલગ યાદી જે-તે સંસ્થાએ પોતાના પ્રતિનિધિને ઊભા રાખતી વખતે મોકલવાની રહેશે તથા સંસ્થા વતી મતદાન કોણ કરશે તે અંગે ઠરાવ કરીને તેની જાણ કરવાની રહેશે.

(ઝ) ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના ટ્રસ્ટીઓ

(ટ) મધ્યસ્થ સમિતિ વધુમાં વધુ ચાર સભ્યો કો-ઓર્ડ કરી શકશે.

એનીબહેન સરૈયા લેખિકા પ્રોત્સાહન નિધિ અંતર્ગત મહિલાઓ માટે લઘુ નાટ્યલેખન સ્પર્ધા

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંચાલિત અને એનીબહેન સરૈયા લેખિકા પ્રોત્સાહન નિધિ અંતર્ગત મહિલાઓ માટે મૌખિક લઘુ નાટ્યલેખન સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ નાટક ધોરણ-૮થી ધોરણ-૧૨ સુધીના વિદ્યાર્થીઓ ભજવી શકે એવાં હોવાં જોઈએ.

આ સ્પર્ધા યોજવાનો મુખ્ય હેતુ મહિલાઓ-લેખિકાઓને મૌખિક સાહિત્યસર્જન માટે પ્રોત્સાહિત કરવાનો તેમજ સારું શ્રેષ્ઠ કિશોર-કિશોરી સાહિત્ય ગુજરાતીમાં ઉપલબ્ધ કરાવવાનો છે.

આ સ્પર્ધા માટેની વિગતો નિયમો નીચે મુજબ છે.

(૧) ધો. ૮થી ધો. ૧૨નાં કિશોર-કિશોરીઓને ધ્યાનમાં રાખીને, શાળામાં ભજવી શકાય એવાં મૌલિક અપ્રકાશિત એકાંકી સ્પર્ધા માટે મોકલવાના રહેશે.

(૨) મંચન-ભજવણીની સમયમર્યાદા ૧૫ મિનિટની ધ્યાનમાં રાખીને નાટક લખવાનાં રહેશે.

(૩) ધો. ૮થી ધો. ૧૨ના પાઠ્યક્રમ-અભ્યાસક્રમમાં આવતા વિષયોને સ્પર્શતાં નાટક પણ લખી શકાશે.

(૪) ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલ નાટક જ સ્વીકાર્ય બનશે.

(૫) કોઈ પણ મહિલા આ સ્પર્ધામાં ભાગ લઈ શકશે. એક સ્પર્ધક એક જ નાટક મોકલી શકશે.

(૬) કૃતિની સાથે શીર્ષક, પૂરું નામ-સરનામું, જન્મતારીખ, અભ્યાસ, વ્યવસાય, ટેલિફોન નંબર, ઈ-મેઈલ વગેરે વિગતો જરૂરથી મોકલવી.

(૭) પસંદગીનાં ૨૦ નાટકોને પ્રમાણપત્ર એનાયત કરવામાં આવશે.

(૮) પસંદ થયેલાં ૨૦ નાટકોનું પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવાનું પણ આયોજન છે.

(૯) નિર્ણાયકશ્રીઓનો નિર્ણય આખરી રહેશે.

(૧૦) સ્પર્ધા માટેનાં નાટક ખૂબ જ સુવાચ્ય અક્ષરમાં અથવા ટાઇપ કરીને (કાગળની એક જ બાજુ પર, ફૂલસ્કેપ કાગળ પર) મોકલવાનાં રહેશે.

(૧૧) નાટક તા. ૧-૭-૨૦૧૩ સુધીમાં મળે તેમ મોકલવાનાં રહેશે.

(૧૨) સ્પર્ધા માટેનાં નાટક નીચેના સરનામે, કવર પર 'એનીબહેન સરૈયા લેખિકા નાટક સ્પર્ધા માટે' ખાસ લખીને મોકલી આપવાનાં રહેશે.

કૃતિ પરિષદના કાર્યાલયમાં મોકલવી.

સંયોજક : પારૂલ કંદર્પ દેસાઈ, પ્રજ્ઞા પટેલ

ગુજરાત યુનિવર્સિટી માન્ય પત્રકારત્વ અને અનુવાદના અભ્યાસક્રમ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંચાલિત ક. લા. સ્વાધ્યાયમંદિર દ્વારા ગુજરાત યુનિવર્સિટી માન્ય છમાસિક પત્રકારત્વ અને અનુવાદના પ્રમાણપત્ર અભ્યાસક્રમ વર્ગોનું સત્ર ૧ જુલાઈ ૨૦૧૩થી શરૂ થશે. અભ્યાસક્રમમાં જોડાવા ઇચ્છતા વિદ્યાર્થીઓએ તાત્કાલિક સંપર્ક કરવો. વહેલા તે પહેલાના ધોરણે પ્રવેશ અપાશે. વર્ગો સોમવાર અને મંગળવારે સાંજના ૫.૦૦થી ૭.૦૦ સમય દરમિયાન લેવાશે.

પ્રવેશ માટેની યોગ્યતા : કોઈ પણ વિદ્યાશાળામાં સ્નાતક (બી.એ.) સંપર્કસૂત્ર : કાર્યાલય (૦૭૯) ૨૬૫૮૭૯૪૭ શ્રી ચંદ્રકાન્ત ભાવસાર (મો.) ૯૫૩૭૬૭૧૦૭૩ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, પો.બો.નં. ૪૦૬૦, ટાઈમ્સની પાછળ, નદીકિનારે, આશ્રમરોડ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૯

‘માતૃભાષાકૌશલ પ્રમાણપત્ર અભ્યાસક્રમ’

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંચાલિત ભોળાભાઈ પટેલ માતૃભાષા સંવર્ધન કેન્દ્ર અને ક. લા. સ્વાધ્યાય મંદિર દ્વારા ‘માતૃભાષાકૌશલ પ્રમાણપત્ર અભ્યાસક્રમ’નું આયોજન તા. ૧-૭-૨૦૧૩થી ૧૮-૭-૨૦૧૩ દરમિયાન કરવામાં આવ્યું છે. આ અભ્યાસક્રમમાં શ્રવણકૌશલ, વાક્ય કૌશલ, તથા લેખનકૌશલની સજ્જતા કેળવાય તે અભિગમથી વિવિધ વ્યાખ્યાનો યોજવામાં આવે છે. જેમાં કોઈ પણ ભાષારસિક-ભાષાજિજ્ઞાસુ વયભેદ કે વ્યવસાયભેદ વગર જોડાઈ શકે છે. તેની ફી ૫૦૦ રૂપિયા રાખવામાં આવી છે. વર્ગોનો સમય સાંજે ૫.૦૦થી ૬.૩૦ (સોમવારથી શનિવાર) રહેશે. રસ ધરાવનારે પરિષદ કાર્યાલયમાં તા. ૨૩-૭-૨૦૧૩ સુધીમાં ફોર્મ ફી ભરી જવા વિનંતી છે.

પરિષદના આગામી કાર્યક્રમો

એનીબહેન સરૈયા પ્રોત્સાહન નિધિ

સંયોજક : પાડલ કંદર્પ દેસાઈ, પ્રજ્ઞા પટેલ. તા. ૧૭-૬-૨૦૧૩ના રોજ સોમવારે ૪.૦૦ કલાકે સ્વરચિત અપ્રકાશિત કૃતિઓનું પઠન.

અનુવાદ-અભિમુખતા

સંયોજક : રૂપા શેઠ. તા. ૧૧-૬-૨૦૧૩, મંગળવારે સાંજે ૬.૦૦ કલાકે, ડૉ. મધુસૂદન વ્યાસ ‘સંસ્કૃત-ગુજરાતી અનુવાદ’ વિશે વાત કરશે.

વિશ્વકવિતાકેન્દ્ર

તા. ૫, ૧૨, ૧૯, ૨૬-૬-૨૦૧૩ બુધવાર, સાંજે ૭.૦૦ કલાકે બુધસભા.

પાક્ષિકી

પાક્ષિકી પર્વની ઉજવણી : દશ વાર્તાકારોનું વાર્તાપઠન અને વાર્તારચના પ્રક્રિયાની કેફિયત તા. ૯ જૂન, સંયોજક : દિવાન ઠાકોર.

વ્યાખ્યાન

શ્રી ભદ્રંકર વિદ્યાદીપક જ્ઞાનવિજ્ઞાન વ્યાખ્યાન-શ્રેણી અંતર્ગત અર્યન ત્રિવેદીએ ‘ભવાઈ અને જૂની રંગભૂમિ’ વિશે વક્તવ્ય આપ્યું.

ગુજરાતી ભાષાના વિશિષ્ટ શિક્ષકોનું સન્માન

શાળા કક્ષાએ માતૃભાષા ગુજરાતીનું પ્રયોગશીલ રીતે અધ્યયન-અધ્યાપન, સંવર્ધન કરતા વિશિષ્ટ શિક્ષકોનું માતૃભાષા-અભિયાનના ઉપક્રમે સન્માન કરવાનું વિચારવામાં આવ્યું છે. વિશિષ્ટ શિક્ષકોની ભલામણ શિક્ષક પોતે અથવા અન્ય વ્યક્તિ પોતાની રીતે કરી શકાશે. ભલામણ પત્રમાં શિક્ષકનો વ્યવસાયિક પરિચય અને માતૃભાષા અધ્યાપનમાં કરેલા પ્રયોગ-પ્રદાનની નોંધ કરી નીચેના સરનામે મોકલવા નિમંત્રણ છે.

નાટ્યલેખન સ્પર્ધા

ધોરણ ૮થી ૧૨નાં વિદ્યાર્થીઓ ભજવી શકે તેવા મૌલિક એકાંકી નાટકોના લેખકોને તેમની કૃતિ અને લેખકની વિગતો સાથે નીચેના સરનામે મોકલવા આમંત્રણ છે. નાટકનું વસ્તુ પાઠ્યપુસ્તકને આધારિત હોઈ શકે. ચયન કરેલી કૃતિઓને નેટ કે અન્ય માધ્યમ દ્વારા પ્રકાશિત કરાશે. કૃતિ મોકલવાની આખર તારીખ ૧૫ જુલાઈ ૨૦૧૩

કૃતિ મોકલવાનું સરનામું.

માતૃભાષા અભિયાન

વી. એમ. એસ. કન્સલ્ટ, ચિત્રકૂટ ફ્લેટ્સ,

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સામે, આશ્રમ રોડ,

નવરંગપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮

સ્મિતા પારેખ સાહિત્યસ્પર્ધા

અખિલ હિંદ મહિલા પરિષદ બૃહદના વાયકમંચ તરફથી સ્મિતા પારેખ સાહિત્યસ્પર્ધા યોજવામાં આવી છે. (૧) વાર્તાલેખન – ૨૦૦૦ શબ્દો (૨) કાવ્યસ્પર્ધા ૧૪ પંક્તિ (૩) બાળવાર્તા ૧૫૦૦ શબ્દો. દરેક કૃતિની બે નકલ મોકલવી. કૃતિ ઉપર માત્ર શીર્ષક જ લખવું. લેખકે પરિચય અલગ કાગળમાં ૩૧-૭-૨૦૧૩ સુધીમાં અખિલ હિંદ મહિલા પરિષદ બૃહદ સુરત શાખા, શાલિભદ્ર કૉમ્પ્લેક્સ, કાદરશાહની નાળ, ટીમલિયા વાડ, નાનપુરા, સુરત-૩૮૫૦૦૧ના સરનામે મોકલવા વિનંતી. વધુ માહિતી પ્રજ્ઞા વશી ફોન : ૯૨૨૮૩૩૧૧૫૧ પાસેથી મેળવવા વિનંતી.

ગંગાબહેન પટેલ સારસ્વત સન્માન ધીરુભાઈ ઠાકરને

પ્રગતિ મિત્રમંડળ (બોરીવલી-કાંદિવલી)ના ઉપક્રમે, અમદાવાદ ખાતે, ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટના હીરાલાલ ભગવતી સભાગૃહમાં, શ્રી નારાયણ દેસાઈના અધ્યક્ષપદે યોજાયેલ સમારંભમાં ૨૦૧૩નો ગંગાબહેન પટેલ સારસ્વત સન્માન શ્રી ધીરુભાઈ ઠાકરને આપવામાં આવ્યો હતો. એમને હાર્દિક અભિનંદન.

શ્રી હસુ યાજ્ઞિકને કેન્દ્રીય સાહિત્ય અકાદમી દ્વારા રૂ. ૧ લાખનો એવોર્ડ

કેન્દ્રીય સાહિત્ય અકાદમી પશ્ચિમ ભારતના મધ્યકાલીન સાહિત્યના વિદ્વાનને રૂ. ૧ લાખનો સન્માન એવોર્ડ આપે છે. ૨૦૧૦-૧૧નું પશ્ચિમ ભારત માટેનું આ સન્માન લેખક, મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્ય-લોકસાહિત્ય અને સંગીતશાસ્ત્રના અભ્યાસી ડૉ. હસુ યાજ્ઞિકને ૧૩-૫-૨૦૧૩ના રોજ શિલોંગ (મેઘાલય) ખાતે અપાયું. આ ઉપરાંત આ જ વર્ષનો લોકસાહિત્ય સંશોધન માટેનો રૂ. ૧ લાખનો મેઘાણી એવોર્ડ સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે. હસુભાઈને હાર્દિક અભિનંદન.

શ્રી સૌમ્ય જોશીને ચંદ્રવદન મહેતા એવોર્ડ

જાણીતા નાટ્યકાર, દિગ્દર્શક અને નાટ્યલેખક શ્રી સૌમ્ય જોશીને ૬-૪-૨૦૧૩ના રોજ વિશ્વકોશભવનમાં શ્રી ધીરુભાઈ ઠાકરના હસ્તે પ્રસિદ્ધ નાટ્યકાર ચંદ્રવદન ચી. મહેતાની સ્મૃતિમાં અપાતો ચંદ્રવદન મહેતા એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યો. એમને હાર્દિક અભિનંદન.

શ્રી દિલીપ ઝવેરીને પ્રતિષ્ઠિત કરુણાનિધિ એવોર્ડ

કવિ શ્રી દિલીપ ઝવેરીને વર્ષ-૨૦૧૨નો પ્રતિષ્ઠિત કરુણાનિધિ એવોર્ડ આપવાનું જાહેર થયું છે. બાપસી બુક સેલર અને પબ્લિશર એસોસિએટ દ્વારા છેલ્લાં પાંચ વર્ષથી કોઈ એક ભારતીય ભાષાના સર્જકને અપાય છે.

પરબ

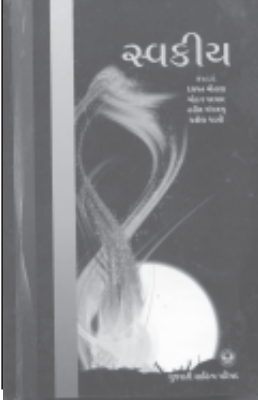
ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના સભ્યપદ અને 'પરબ'ના લવાજમ અંગે :

- $\frac{1}{15750}$ 'પરબ' દર મહિનાની દસમી તારીખે પ્રકાશિત થાય છે.
- $\frac{1}{15750}$ 'પરબ'ના ગ્રાહક તથા પરિષદના સભ્ય વર્ષમાં ગમે ત્યારે થઈ શકાય છે.
- $\frac{1}{15750}$ 'પરબ'નું વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૫૦ છે.
- $\frac{1}{15750}$ વિદ્યાર્થીઓ માટે 'પરબ'નું વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૭૫ છે. સાથે પ્રમાણપત્ર બીડવું.
- $\frac{1}{15750}$ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના વાર્ષિક તેમજ આજીવન સભ્યપદના શુલ્કમાં 'પરબ'ના લવાજમનો સમાવેશ થઈ જાય છે.
- $\frac{1}{15750}$ પરિષદના વાર્ષિક વ્યક્તિગત સભ્યપદનું શુલ્ક રૂ. ૨૦૦ તથા સંસ્થાગત સભ્યપદનું શુલ્ક રૂ. ૩૦૦ છે.
- $\frac{1}{15750}$ પરિષદના આજીવન સભ્યપદનું શુલ્ક રૂ. ૨,૦૦૦ છે તથા સંસ્થા આજીવન સભ્ય ફી રૂ. ૩,૦૦૦ છે. (વિદેશવાસીઓ માટે ૭૫ પાઉન્ડ અથવા ૧૩૦ ડોલર.)
- $\frac{1}{15750}$ 'પરબ' લવાજમ તથા પરિષદ સભ્યપદ શુલ્કની રકમ મનીઓર્ડર અથવા ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટથી 'ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ'ના નામે જ મોકલવી.

લેખકોને :

- $\frac{1}{15750}$ 'પરબ'માં પ્રગટ થતાં લખાણોમાંના વિચાર-અભિપ્રાયની જવાબદારી જે તે લેખકની રહે છે.
- $\frac{1}{15750}$ લેખકોએ પોતાનું લખાણ ફૂલ્સકેપ અથવા ઠાંચ સાઈઝના કાગળની એક બાજુએ, સુવાચ્ય અક્ષરે લખી મોકલવું. પોસ્ટકાર્ડ, ઇનલેન્ડ કે ચબરખીઓમાં કૃતિ મોકલવી નહીં. પ્રત્યેક કૃતિ નીચે પૂરું સરનામું લખવું તથા એક નકલ પોતાની પાસે રાખીને જ કૃતિઓ મોકલવા વિનંતી.
- $\frac{1}{15750}$ અસ્વીકૃત કૃતિની જાણ કરાશે. ટપાલ-ટિકિટો ચોંટાડેલું કવર મોકલ્યું હશે તો અસ્વીકૃત કૃતિ પરત કરવામાં આવશે, અન્યથા કૃતિ અસ્વીકૃત ગણવી. પોસ્ટકાર્ડ મોકલ્યું હશે તો અસ્વીકૃતિની જાણ કરાશે.
- $\frac{1}{15750}$ પત્રવ્યવહારનું સરનામું : તંત્રી, 'પરબ', ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ (પ્રકાશન વિભાગ), ગોવર્ધનભવન, આશ્રમમાર્ગ, 'ટાઈમ્સ' પાછળ, નદીકિનારે, પો.બો. ૪૦૬૦, અમદાવાદ ૩૮૦૦૦૯

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશિત તદ્દન નવાં પ્રકાશનો

‘સ્વકીય’ (દલિત સાહિત્યનું સંકલન) :
સં. દલપત ચૌહાણ, મોહન પરમાર, હરીશ
મંગલમ્, પ્રવીણ ગઢવી, પાર્કુ પૂઠું, પૃ. ૧૮+૩૨૬,
કિં. રૂ. ૨૬૦/-

દલિત સર્જકોએ ગુજરાતી સાહિત્યમાં
વિવિધ સાહિત્યસ્વરૂપોમાં જે પ્રદાન કર્યું છે
તેમાંથી ચયન કરીને સર્વ શ્રી દલપત ચૌહાણ,
મોહન પરમાર, હરીશ મંગલમ્ અને પ્રવીણ
ગઢવીએ ‘સ્વકીય’નું સંપાદન કર્યું છે. અહીં
સંગૃહીત રચનાઓમાં સચ્ચાઈનો રણકો છે પણ
કડવાશ નથી. આ સંકલનમાંથી કેટલીક
રચનાઓ વાચકના ચિત્તતંત્રને સ્પર્શી જાય
તેવી છે.

‘પન્નાલાલની વાર્તાસૃષ્ટિમાં’ : સં. પારુલ
કંદર્પ દેસાઈ, દશિ પટેલ, કાર્યું પૂઠું, પૃ.
૨૨+૧૮૬, કિં. રૂ. ૧૫૦/-

પન્નાલાલ પટેલના જન્મશતાબ્દી વર્ષ
નિમિત્તે પન્નાલાલની વાર્તાઓમાંથી ૩૬
વાર્તાઓના ગુજરાતી ટૂંકી વાર્તાના સર્જક-વિવેચકે
જે તે વાર્તાઓ વિશે લખેલા આસ્વાદલેખોનું આ
સંપાદન છે. આ આસ્વાદથી વાચક ગુજરાતી
પ્રજાના બદલાતા જતા જીવન અને પ્રશ્નોથી
અવગત થશે તેમજ પન્નાલાલની વાર્તાકલાથી

પરિચિત થશે. આ આસ્વાદલેખોમાં પન્નાલાલની વાર્તાઓને અનેકવિધ રીતે
પામવાની-માણવાની ચાવીઓ મળી રહે છે.

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

નદીકિનારે, ‘ટાઈમ્સ’ પાછળ, આશ્રમમાર્ગ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮
ફોન : ૨૬૫૮૭૮૪૭

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ પ્રકાશિત તદ્દન નવાં પ્રકાશનો

ગુજરાતી કવિતાચયન : ૨૦૧૧ : યોસેફ મેકવાન પ્ર.
આ. ૨૦૧૨, ડિમાઈ, કાર્યું પૂઠું, પૃ. ૧૩૪+૨૨, કિં.
રૂ. ૧૨૦/-

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ દ્વારા ૧૯૯૧થી પ્રતિ વર્ષે 'કવિતાચયન'નું પ્રકાશન થાય છે. ગુજરાતી કવિતાચયનની કાવ્યયાત્રામાં કાન્ત-બળવંતરાય શતાબ્દી ગ્રંથમાળાનો આ ૨૧મો મણકો છે. 'ગુજરાતી કવિતાચયન : ૨૦૧૧'ના સંપાદક શ્રી યોસેફ મેકવાને વર્ષ દરમિયાન ગુજરાતી ભાષાના વિવિધ સામયિકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી કવિતાઓમાંથી કવિતાનું સંપાદન કર્યું છે.

આ સંપાદનકાર્ય દ્વારા સંપાદક યોસેફ મેકવાને તત્કાલીન સમયમાં રચાતી ગુજરાતી કવિતાની તાસીરથી ગુજરાતી ભાષાસાહિત્યના રસિકોને અવગત કરાવ્યા છે. ગુજરાતી ભાષાસાહિત્યના ભાવકો આ સંપાદનને ઉષ્માભર્યો આવકાર આપશે એવી આશા છે.

[ઓહવાટ : લે. દીના પંડ્યા, પ્ર. આ. ૨૦૧૨ ડિમાઈ]

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

નદીકિનારે, 'ટાઈમ્સ' પાછળ, આશ્રમમાર્ગ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૯.

ફોન : ૨૬૫૮૭૯૪૭